

Bijlagen

Suzanne Janssen
Breda, januari 2017

Inhoudsopgave

Bijlage 1 Verantwoording	4
Bijlage 2 Biggewoonde jeugdstrafzittingen	6
Bijlage 3 Bloedverwanten tot en met de vierde graad	7
Bijlage 4 Interview met prof. mr. P. Vlaardingerbroek	8
Bijlage 5 Interview met mr. J. Kerkhofs	15
Bijlage 6 Interview met N. Vollebregt	19
Bijlage 7 Interview met een letselschadeadvocaat	24
Bijlage 8 Interview met een jeugdrechtadvocaat	29
Bijlage 9 Interview met mr. M. Meeuwisse	37
Bijlage 10 Interview met J. Beijer	43
Bijlage 11 Interview met mr. B. Prenger	51
Bijlage 12a Datamatrix spreekrecht	55
Bijlage 12b Datamatrix aanwezigheid van slachtoffers bij jeugdstrafzittingen	56

Bijlage 1 Verantwoording

In hoofdstuk 1 is al kort ingegaan op de verantwoording van de bronnen en methoden die gebruikt zijn in dit onderzoek. Het doel van deze uitgebreide verantwoording is om per hoofdstuk aan te geven waarom de gebruikte bronnen en methoden tot valide onderzoeksresultaten hebben geleid.

Onderzoeksstrategieën

In hoofdstuk 1, 2, 3 en 4 is er gebruik gemaakt van de onderzoeksstrategie: rechtsbronnen- en literatuuronderzoek. Er zijn schriftelijke bronnen gezocht en geraadpleegd. De gevonden teksten zijn geanalyseerd, vergeleken en geïnterpreteerd.

In hoofdstuk 5 is voornamelijk de praktijk onderzocht. Hierbij is kwalitatief onderzoek gedaan. Het onderzoek is namelijk niet alleen verricht vanachter het bureau. De onderzoeker is ook het 'veld' ingegaan. Hierbij is er gebruik gemaakt van de onderzoeksstrategie: casestudy. Kenmerkend voor een casestudy is het bestuderen van een fenomeen als een geheel en in relatie tot zijn omgeving. De onderzoeker heeft een volledig beeld kregen van de wetswijziging, door het onderwerp vanuit verschillende invalshoeken te belichten en met verschillende methoden gegevens te verzamelen. Door een combinatie van een gedetailleerde waarneming in de zittingszaal, het voeren van gesprekken met professionals en het bestuderen van alle parlementaire stukken, heeft de onderzoeker een diepgaand inzicht verkregen in de wijze waarop dit onderwerp in de praktijk leeft.

Bronnen en methoden

In hoofdstuk 1, 2, 3 en 4 is er gebruik gemaakt van de methode inhoudsanalyse. Dit is gedaan aan de hand van bestaand materiaal. Het gaat dan om de wet, jurisprudentie, literatuur, documenten en materiaal op internet of databanken. Uit het materiaal is de relevante informatie geselecteerd en gekeken of de literatuur aansluit bij het niveau van een praktijkgericht juridisch onderzoek. De afkomst van de bron is voor de betrouwbaarheid van belang. Om de betrouwbaarheid te verifiëren is er gekeken naar de achtergrond van de auteur en de plaats waar het artikel is gepubliceerd. Daarnaast zal de literatuur die gebruikt is, altijd door middel van voetnoten controleerbaar zijn. Gelet op voorgaande criteria kan worden gesteld dat de literatuur een valide bijdragen heeft geleverd aan dit onderzoek.

Om het praktijkgerichte karakter van dit onderzoek vorm te geven, is er tevens gebruik gemaakt van de expertise van personen. In elk hoofdstuk zullen passages uit de interviews geciteerd worden, waardoor dit als een rode draad door het onderzoek loopt. In hoofdstuk 5, waarin het onderzoek van de praktijk wordt uitgevoerd, komen de interviews uitvoeriger aan bod.

Alle respondenten zijn professionals op het gebied van jeugdrecht en hebben de wetswijziging in de praktijk meegemaakt, waardoor de bevindingen uit de interviews een valide uitgangspunt bieden om antwoord te geven op de centrale vraag en deelvragen. Door de respondenten uit verschillende werkvelden over dit onderwerp te interviewen, is het onderwerp vanuit meerdere invalshoeken belicht. Ook is bewust naar de loopbaan van de respondenten geïnformeerd, om een goed beeld te krijgen van hun expertise. Daarnaast heeft de onderzoeker de workshop interviewtechnieken gevolgd. Hiermee is de kwaliteit van de interviews naar een hoger niveau getild. Voorafgaand aan de interviews is er gevraagd een informed consent, oftewel een toestemmingsverklaring, te ondertekenen. De respondent stemt met de ondertekening van dit formulier in met de verwerking van de gegevens. Met het opnemen, terugluisteren en uitwerken van de interviews is de betrouwbaarheid hiervan gewaarborgd. Opmerkingen of uitzonderingen hierover zijn in een memo bij het desbetreffende interview opgenomen. De interviews zijn in een half

gestructureerde setting afgenomen. Tijdens de interviews zijn er een aantal vaste thema's ingebracht, waarop is doorgevraagd. De vaste thema's zijn te herkennen aan de dikgedrukte vragen in de uitwerking van de interviews. Daarnaast was er ook voldoende ruimte voor eigen inbreng van de geïnterviewde.

In de datamatrixen in bijlage 12a en 12b zijn de onderzoeksgegevens uit de interviews geordend. Door de gegevens uit de interviewverslagen op te nemen in een matrix, is een overzicht ontstaan waarin in één oogopslag te zien is wat er uit de interviews is gekomen en of de conclusie valide is. Dit overzicht is gebruikt bij de beschrijving van de praktijk in hoofdstuk 5.

Vanwege de betrouwbaarheid en validiteit heeft de onderzoeker de meningen van de respondenten zo letterlijk mogelijk overgenomen, wat laat zien dat de respondenten op een bepaalde manier gesproken hebben. Daardoor is er in hoofdstuk 5 soms sprake van spreektaal vergeleken met de formuleringen in andere hoofdstukken. Dit voorkomt mogelijk een verkeerde interpretatie van de meningen van de respondenten. De letterlijke weergaves dienen ook om het gevoel van de onderzochten over te brengen en de tekst te verlevendigen.

Tevens is ook een observatieonderzoek verricht. De onderzoeker heeft jeugdstrafzittingen geobserveerd en heeft ervoor gekozen waar te nemen wat er gebeurt tijdens een zitting. Hierdoor heeft de onderzoeker een goed beeld verkregen van een jeugdstrafzitting en is deze ervaring een waardevolle toevoeging voor het gehele onderzoek. Vanwege de privacy van het slachtoffer en de minderjarige verdachte kan er geen verdere verantwoording plaatsvinden over de bijgewoonde zittingen. Alle jeugdstrafzaken vinden achter gesloten deuren plaats. De onderzoeker mocht met toestemming van alle partijen de jeugdstrafzaken bijwonen. Alleen de datums en tijdstippen van de bijgewoonde zittingen konden worden opgenomen in bijlage 2.

Door de combinatie van uiteenlopende literatuur, jurisprudentie, interviews met professionals op het gebied van het jeugdrecht en het bijwonen en observeren van jeugdstrafzittingen, heeft de onderzoeker een volledig beeld gekregen van de problematiek en is de betrouwbaarheid van dit onderzoek gewaarborgd door het zorgvuldige gebruik van voorgaande bronnen en methoden.

Bijlage 2 Bijgewoonde jeugdstrafzittingen

Zittingsdatum	Tijdstip
22-09-2016	13.00 uur – 16.00 uur
04-10-2016	9.00 uur – 12.00 uur
20-10-2016	9.00 uur – 12.00 uur
21-10-2016	13.00-16.00 uur (volwassenstrafzaak) ¹
27-10-2016	9.00 uur – 12.00 uur
02-11-2016	9.00 uur – 12.00 uur
03-11-2016	13.00 uur – 16.00 uur
10-11-2016	9.00 uur – 12.00 uur
11-11-2016	9.00 uur – 12.00 uur
08-12-2016	9.00 uur – 12.00 uur

¹ In deze zaak werd gebruik gemaakt van het spreekrecht door de nabestaanden, tevens was er sprake van een jonge verdachte (18 jaar):
Veroorzaker aanrijding in Breda waarbij een 3-jarige peuter werd gedood, wordt vrijgesproken van doodslag en veroordeeld wegens overtreding van artikel 6 van de Wegenverkeerswet tot een gevangenisstraf van 18 maanden, waarvan 6 maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van 3 jaar en bijzondere voorwaarden. Zie Rb. Zeeland-West-Brabant 2 november 2016, ECLI:NL:RBZWB:2016:6882.

Bijlage 3 Bloedverwanten tot en met de vierde graad²

Graad (tov overledene)	Bloedverwantschap
1e graad	- (adoptie)ouder(s); - (adoptie)kind(eren).
2e graad	- grootouder(s); - kleinkind(eren); - broer(s) en zus(sen).
3e graad	- overgrootouder(s); - achterkleinkind(eren); - neef en nicht (de kind(eren) van broer(s) en zus(sen)); - oom(s) en tante(s) (de broer(s) en zus(sen) van ouder(s)).
4e graad	- betovergrootouder(s); - achterneef en achternicht (de kleinkind(eren) van broer(s) en zus(sen)); - neef en nicht (de kind(eren) van de broer(s) of zus(sen) van ouder(s)); - oudoom(s) en oudtante(s) (de oom(s) en tante(s) van ouder(s)).

² J. Candido e.a., *Slachtoffer en de rechtspraak. Handleiding voor de strafrechtspraktijk. Slachtoffer en de rechtspraak. Handleiding voor de strafrechtspraktijk*, Den Haag: Van Deventer 2013, p. 16.

Bijlage 4 Interview met prof. mr. P. Vlaardingerbroek

Informed consent

Dit interview maakt deel uit van mijn scriptie. In mijn scriptie onderzoek ik de vraag hoe de uitbreiding van het spreekrecht van het slachtoffer en de aanwezigheid van het slachtoffer bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting, zich verhouden tot de rechten en de bescherming van een minderjarige verdachte die hem enerzijds vanuit nationale wetgeving en anderzijds vanuit internationale verdragen worden geboden.

De geschatte tijdsduur van dit interview is ongeveer 30 minuten. Met uw instemming wordt het gesprek opgenomen. De verkregen data wordt op papier uitgewerkt en als bijlage bij dit onderzoek opgenomen. Indien u dit wenst, wordt de uitwerking van de opname ter controle aan uw voorgelegd.

De scriptie wordt op de HBO-kennisbank gepubliceerd indien het stuk wordt beoordeeld met een 7 of hoger. Het onderzoek en de bijlage zijn dan in principe voor iedereen toegankelijk. Indien u anoniem wilt blijven, kan daar rekening mee worden gehouden.

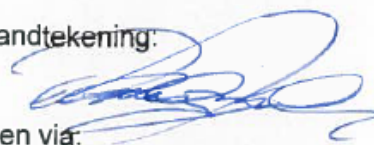
Toestemming:

- Interview opnemen:
- Uitwerking van het gesprek ter controle voorleggen:
- Het interview mag in de bijlage worden gepubliceerd:

Datum:

22-11-2016

Handtekening:

Voor vragen, neem gerust contact op met Suzanne Janssen via:
S.G.C.Janssen@rechtspraak.nl of telefonisch via 0646458939.

Gegevens respondent:

Naam: prof. mr. P. Vlaardingerbroek

Functie: Hoogleraar personen- en familierecht Tilburg Universiteit en raadsheer plaatsvervanger Hof Den Bosch.

Interview gehouden op dinsdag 22 november 2016 om 11.00 uur, locatie: Universiteit van Tilburg

Inleiding

Interviewer (I): Op 1 juli 2016 is het spreekrecht aangevuld tot een 'onbeperkt spreekrecht'. Dit maakt het voor slachtoffers mogelijk om tijdens de zitting onder andere te spreken over de mogelijke bewezenverklaring, het strafbare feit, de schuld van de verdachte en de straf. Hierbij heeft de wetgever geen rekening gehouden met het jeugdstrafrecht.

1 Eerst mocht een slachtoffer alleen over de gevolgen voor zichzelf spreken. Vindt u dat een rechter bij een minderjarige verdachte minder moet toestaan en dus eerder moet ingrijpen als het slachtoffer in zijn spreekrecht te ver gaat?

Prof mr. Vlaardingerbroek (V): Er zit een verdachte in de zaal, een verdachte van 12 jaar of ouder. Dat zijn voor een deel kinderen, soms zijn het half volwassenen en soms helemaal volwassenen. In de meerderheid van de gevallen zijn jeugdige in het jeugdstrafrecht echt kind. Vaak hebben ze een verstandelijke beperking, het merendeel van de verdachte heeft dat. Dat betekent dat het kwetsbare kinderen betreft. Ik denk dus dat de rechter ervoor moet waken dat het spreekrecht niet ontaard in een enorme heisa, waar het kind alleen maar last van gaat krijgen. Een slachtoffer die in de rechtszaal het woord mag voeren, moet rekening houden met de gevoelens die zijn opmerkingen mogelijk hebben op de jeugdige. Dat wil niet zeggen dat hij niet kan zeggen dat het hem ontzettend pijn heeft gedaan dat de jeugdige dit heeft gedaan en dat hij er ontzettend veel last van heeft gehad. Maar hij moet niet gaan schelden, hij moet geen feiten of teksten noemen die de jeugdige niet begrijpt. Het gaat erom dat hij op een heldere manier aan de jeugdige en ook aan de rechter duidelijk probeert te maken wat hij vindt dat hem overkomen is en wat daar naar zijn idee voor sanctie op moet komen te staan.

(I): U zegt eigenlijk dat bijvoorbeeld slachtofferhulp hier best een belangrijke rol in zou hebben?

(V): Zeer belangrijk. Ik denk dat slachtofferhulp er goed aan doet om het slachtoffer van tevoren te spreken en te vertellen wat de bedoeling is van deze zitting. Dat het er niet om gaat dat hij de verdachte loopt uit te foeteren, maar dat hij op een objectieve manier kan aangeven wat hem of haar overkomen is. Dat mag best met huilen, verdriet en boosheid zijn. Maar wel op een zodanige manier dat je het kind daardoor niet onnodig leed toevoegt.

(I): In de zaak van Nicole van den Hurk gold het onbeperkte spreekrecht al. Dat betrof wel een volwassen verdachte. Daar sprak de vader van Nicole van den Hurk: 'Dit is geen mens, maar een vreselijk wezen. Of mogen we deze ademende vleesmassa, niet de titel mens geven?'. Dat zou u niet toestaan?

(V): Afschuwelijk. Ik zou hier zeggen: 'meneer laten we het netjes houden'.

(I): Bij een kind al helemaal inderdaad.

(V): Ja.

2 (I): Vindt u dat het ‘onbeperkte spreekrecht’ op gespannen voet staat met de rechten en de bescherming die een minderjarige verdachte vanuit nationale wetgeving en internationale verdragen wordt geboden?

(V): Nee, ik denk dat de jeugdige er ook recht op heeft om te weten wat het slachtoffer ervan vindt. Ik denk ook dat dat goed is. De rechter moet er wel voor waken dat de jeugdige niet onnodig leed wordt toegevoegd, door de manier waarop het slachtoffer praat over de jeugdige. Je mag best boos zijn, zeggen dat het een zak is (bij wijze van spreken) en dat hij dingen heeft gedaan waar je erg veel last van hebt ondervonden. Dat is ook goed voor de jeugdige zelf om dat te horen. Dat hoort hij anders ook wel van de rechter. Het spreekrecht van het slachtoffer moet niet ontaarden in een ordinaire scheldpartij richting de jeugdige.

Misschien nog goed om even op te merken: je kunt je ook voorstellen dat er een batterij slachtoffers in de zaal zit. Ook daar zou je voorzichtig mee moeten zijn. Dat kan betekenen dat de jeugdige het gevoel heeft dat hij zich tegenover 10 mensen moet verantwoorden. We hebben ook nog altijd zo iets als de beslotenheid van de zitting, maar dat geldt voor slachtoffers niet. Ook daar zal een rechter toch moeten kijken naar wat doe ik het kind nu aan door al deze mensen/slachtoffers hier binnen te laten. Een hele familie bijvoorbeeld.

Neem die zaak van die jongen die te hard heeft gereden met zijn auto in Breda en dat kindje heeft doodgereden.

(I): Ik ben inderdaad bij die zaak geweest.

(V): Dat was een 18-jarige jarige jongen, openbaar behandeld.

(I): Daar waren de meningen over verdeeld.

(V): Het was een verstandelijk beperkte jongen. Het geeft aan dat in zo’n zaak veel slachtoffers komen en last hebben ondervonden van die aanrijding. Je kunt je voorstellen dat je daar als klein, verstandelijk beperkt kind tussen staat en je erg bedreigt voelt.

(I): Dat is inderdaad ook mijn volgende vraag.

De wetswijziging benadrukt nogmaals dat het de bedoeling van de wetgever is om het slachtoffer te erkennen en hem een steeds duidelijkere omschreven positie te bieden als procesdeelnemer.

3 Kan deze wetswijziging impliceren dat het slachtoffer nu aanwezig kan zijn bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting van een jeugdstrafzaak?

(V): Nee, ik denk dat je dat niet moet doen. Als de verdachte terecht staat moet hij zich gaan verantwoorden voor zijn strafbaar feit. Hij moet zich tegenover de rechter verantwoorden. Daar speelt het spel zich af. De officier van justitie staat er namens de samenleving. Het slachtoffer staat er namens zichzelf dan wel voor zijn familie. De dader is er met zijn ouders. Ze kunnen allemaal gehoord worden door de rechter en kunnen hun zegje doen. Niet om elkaar te beledigen, maar om met elkaar te kijken en vooral de rechter het inzicht te geven in, oké wat is hier gebeurd? En wat voor straf verdient de jeugdige?

(I): Vindt u ook dat het slachtoffer bij de persoonlijke omstandigheden aanwezig mag zijn?

(V): Nee, dat vind ik niet. Het gebeurt vaak wel. Vaak wordt er aan de jeugdige gevraagd of hij er bezwaar tegen heeft. Ik vind dat er eigenlijk gevraagd moet worden aan de jeugdige en zijn ouders: hebben jullie er bezwaar tegen als het slachtoffer hierbij is? Het gaat niet om de feiten. Het gaat meer om de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige. Het kan gaan om een rapportage over zijn ADHD of over het feit dat het kind misbruikt is in het verleden en daarom een agressieprobleem heeft. Dat gaat het slachtoffer zelf vind ik niks aan.

(I): Dat gebeurt in de praktijk niet. Alleen als de advocaat van de minderjarige verdachte daar een beroep op doet.

(V): Dat gebeurt in de praktijk te weinig. Als je het niet weet, dan maak je er ook geen gebruik van. Ik vind eigenlijk dat een slachtoffer het recht heeft om het woord te voeren. Voor de persoonlijke omstandigheden aan bod komen kan het slachtoffer tegen de rechter zeggen wat er moet gebeuren. Dat is het moment om nog vragen te stellen of iets in de richting van de dader te zeggen. Dan sluit je het feitenonderzoek en ga je over naar de persoonlijke omstandigheden. Ik vind dus dat je daarmee heel goed in de gaten moet houden als rechter, dat je niet aan leedtoevoeging doet.

(I): Dus dat je kijkt wie het slachtoffer is?

(V): Wie het slachtoffer is, maar ook wie de dader is. Dat je zegt: "in dit geval gaat het niet veel toevoegen als het slachtoffer hier blijft zitten, dus we sturen u naar buiten".

(I): Dus u vindt dat de rechter dat in elke zaak standaard zou moeten afwegen?

(V): Ja en bespreken. Het voorleggen aan de advocaat van de jeugdige. Kijk, als het slachtoffer zich prima opstelt in de zaal, dan zal de advocaat daar geen probleem mee hebben. Maar als je een slachtoffer hebt die in de nabije omgeving van de jeugdige woont, of misschien een familielid is van de jeugdige, dan kan die informatie voor de jeugdige heel fnuikend zijn.

(I): U zei net dat een slachtoffer standaard toegang heeft tot een jeugstrafzitting. Het Hof 's-Hertogenbosch heeft op dit punt een arrest gewezen. Dat houdt in dat het slachtoffer als hij benadeelde partij is bij de feiten aanwezig mag zijn. Dat is het enige wat erover bepaald is. Het is een grijs gebied.

(V): Het is onduidelijk. Daarom zeg ik dat de rechter er verstandig aan doet, omdat het zo'n grijs gebied is en het niet een recht is van het slachtoffer om de hele zitting erbij te zijn, dat je na de feiten zegt: "we gaan nu over naar een nieuw onderdeel". "Wat vindt het slachtoffer, wil hij erbij zijn? En wat vindt de verdachte hiervan?" Dan kun je als rechter de knoop doorhakken.

(I): Dus u vindt ook dat er op dit punt veel onduidelijkheid is en de wetgever hier invulling aan zou moeten geven? Het verschilt namelijk ook per rechtbank.

(V): Wat ik eigenlijk vind, er zijn heel wat afspraken die door rechters onderling gemaakt worden. Je zou het ook in de procesreglementen kunnen neerleggen. Dan zeg je gewoon, alle voorzitters van de strafsectoren, die komen met elkaar het volgende overeen. Dan kun je dat opnemen.

Wat een punt is, dat ben je misschien ook wel tegen gekomen. Er staat in de wet dat ouders worden opgeroepen om bij de zitting aanwezig te zijn. Maar wie zijn de ouders? Zijn het de ouders met gezag? Zijn het de stiefouders? De pleegouders? Mogen die erbij zijn? Maar wat als je het kind dagelijks verzorgd en opvoedt als stiefouder, het kind hoort tot je gezin. Dat kind heeft een strafbaar feit begaan, dan wil je er toch ook graag bij zijn?

Zo vind ik dat als de wetgever onduidelijk is, je moet kijken naar: is dit zodanig belangrijk recht? Slachtoffers hebben het recht om in de zitting te blijven, heb je dan ook het recht om bij de persoonlijke omstandigheden aanwezig te zijn? Ik denk dat dat niet per definitie het geval moet zijn. Dus laat het gewoon over aan de rechter. Zeg in beginsel niets, of in beginsel wel en de rechter kan het ontzeggen. Of in de beginsel niet en de rechter kan het zelf benoemen.

(I): Bij sommige rechtbanken wordt het inderdaad wel gevraagd. Dan wordt er na de feiten gevraagd hoe ze verder gaan. In Breda is dat niet.

(V): Dan kan de officier van justitie zijn zegje doen, die kan dan zeggen: ik vind dat de jeugdige geconfronteerd moet worden. Iedereen kan dan zijn mening geven.

(I): Volgens mij bent u wel voor een besloten behandeling? Er is in de loop der tijd veel discussie geweest over gesloten/open behandeling.

(V): Die discussie loopt nog steeds. Die zal ook niet eindigen die discussie. Jeugdstrafprocesrecht is zeer op de persoonlijke omstandigheden van de minderjarige verdachte gericht. We noemen het ook wel: persoonsgerichte benadering in het strafrecht. Waar we de persoon centraal stellen en niet het feit. Bij volwassenen zetten we het feit centraal. Bij jongeren heb je rekening te houden met zijn toekomstige leven en de schade die ze kunnen oplopen.

4 (I): Vindt u een openbare behandeling van een jeugdstrafzaak geen goede zaak?

(V): Ik vind een openbare behandeling van een jeugdstrafzaak geen goede zaak. Maar zeg nooit, nooit. Er kunnen feiten of omstandigheden zijn, waarvan je zegt, dit is zo belangrijk dat de samenleving weet wat hier is gebeurd. Dat kan misschien de jeugdige ook nog ten goede komen. Denk aan de Bulger case. Dat waren kinderen die in een winkelcentrum een baby van 2 hebben meegenomen en gedood hebben. Dat was in Engeland. Ze zijn daar veroordeeld. Die kinderen hebben daar hun hele leven lang last van gehad, ook toen ze vrij kwamen na 10 jaar geloof ik.

(I): De Facebook-moord is ook openbaar behandeld. Ik had ook gelezen dat die 2 verdachten helemaal dichtgeklapt waren omdat er zoveel op hun af kwam. Het wordt dus wel gedaan.

(V): Ja, ik moet erbij zeggen. Ik heb het idee dat de meeste rechters voorzichtig zullen zijn met het toelaten van mensen. Maar soms onder druk van de samenleving of onder druk van de pers, gaat de rechter er wel in mee. Dat kan natuurlijk afschuwelijk zijn. Dat creëert voor een kind dat bijvoorbeeld ADHD heeft ontzettende onrust. De pers loopt in en uit, krijgen telefoontjes, noem maar op.

(I): De pers kan op grond van 495b lid 1 Sv al toegang krijgen.

(V): Ik vind dus dat je als rechter daar heel voorzichtig mee te werk moet gaan. Omdat je niet weet wat je in het leven van het kind kunt aanrichten.

(I): Het lijkt alsof de wetgever niet aan het jeugdrecht denkt. Dat komt op meerdere punten voor.

(V): Dat is jammer. Ik vind dat de wetgever bij nieuwe wetgeving verplicht is om het IVRK te hanteren. Daarvoor geldt dat wij een aantal bepalingen uit dat verdrag niet hebben geratificeerd. Die zijn in Nederland niet geldig. Maar ik vind het wel heel belangrijk dat je het kind zoveel mogelijk in bescherming neemt, ookal heeft hij een ernstig feit begaan.

5 (I) Artikel 40 IVRK is wel geratificeerd in Nederland. Vindt u dat een openbare behandeling van een jeugdstrafzaak op grond van artikel 495b lid 2 Sv op gespannen voet staat met artikel 40 IVRK?

(V): Ja, dat klopt. Maar dat geldt voor de DNA-afname en voor de VOG ook. Kinderen die veroordeeld zijn kunnen daar best lang last van hebben. Als ze een ernstig feit hebben gepleegd, of een zedendelict, dan geldt dat een VOG eigenlijk nooit aan hen gegeven wordt. Je ziet heel veel uitzonderingen waarbij met jeugdige en hun specifieke problematiek onvoldoende rekening wordt gehouden.

(I): Op de zitting draait het om de minderjarige verdachte, maar er komt steeds meer een beeld dat er meer naar het slachtoffer gekeken en geluisterd moet worden. Daar moet een balans in worden gezocht. Het OM heeft nu een Richtlijn opgesteld waarin bepaald wordt dat een slachtoffer voortaan ook slachtoffer ter zitting wordt genoemd. De rechter kan het slachtoffer vaak nog benaderen als aangever of benadeelde partij.

(V): Het loopt allemaal in elkaar over. Of botst met elkaar. Ik denk dat het voor de jeugdige heel duidelijk en ook goed is als je zegt: het slachtoffer zit ook in de zaal. Dat is degene die een claim heeft ingediend. Daar gaan we straks over spreken. Maar we gaan eerst over jouw feiten spreken. Daarna krijg jij en je advocaat het woord, daarna het slachtoffer en komen we terug bij elkaar bij de officier. Ik denk dat je dat heel goed duidelijk moet maken aan de jeugdige.

(I): Vindt u wel dat de bepaling van artikel 495b lid 2 Sv in het Nederlandse strafrecht kan blijven bestaan?

(V): Ja, alleen de rechter moet er heel terughoudend mee omgaan.

(I): Het lijkt wel alsof het door artikel 6 EVRM een middenweg is.

(V): Klopt, omdat artikel 6 EVRM die openbare behandeling beoogt. Zo kan iedereen zien wat er gebeurt. Kijk wat er nu gebeurt in Turkije, mensen verliezen hun baan en worden in de gevangenis gezet zonder dat de rechter ernaar kijkt. Dat wil je ook niet. Je wil in de samenleving wel controle kunnen uitoefenen op de manier waarop de strafrechter optreedt.

(I): Vindt u dat bij een gesloten behandeling controle door alleen een advocaat die een verdachte bijstaat voldoende is?

(V): Nou, zoals je het stelt zeg ik, dat lijkt me niet voldoende. Maar het is de rechter die de controle uitoefent.

(I): Maar mensen moeten toch ook de controle op de rechter uitoefenen?

(V): Daar hebben we de officier van justitie, de advocaat en de verdachte zelf voor. Die kan zeggen, dit is een ongerechtvaardigd proces, ik ga in appel. De rechter is dominus litis. Hij is degene die het proces lijdt. Op grond van objectiviteit en deskundigheid moet hij op een zodanige wijze dat proces weten te lijden dat iedereen weet, dit speelt er. Leuk onderwerp voor je scriptie. Het is ook balanceren in je aanbevelingen tussen de verschillende rechten die spelen. Het recht van het slachtoffer en het recht van de dader.

(I): Die ben ik inderdaad tegen elkaar aan het afwegen. De wetgever kent steeds meer rechten toe aan het slachtoffer.

(V): Er dreigt een disbalans te ontstaan.

(I): Het proces draait om de minderjarige verdachte, maar het slachtoffer krijgt een steeds grotere rol.

(V): Je ziet ook steeds meer dat slachtoffers hun eigen advocaat meenemen. Je moet het niet zo ver laten komen dat het een spel wordt tussen advocaten in de rechtszaal over de hoofden van de jongeren heen. Ik zit bij het Hof in een strafkamer. Daar proberen we wel echt die balans te vinden. Op het moment dat een advocaat even denkt: ik ga eens lekker te keer, ik wil een zo hoog mogelijke schadevergoeding van de jongere weten te krijgen. Dan moet je zeggen: sorry, maar we hebben hier met een jeugdzaak te maken, we zitten niet met een volwassen verdachte. Dat is heel belangrijk denk ik. Daarbij is ook nog het lastige dat als het gaat over jongeren onder de 14 jaar, dan spelen de ouders ook nog een belangrijke rol. De ouders zijn dan aansprakelijk en niet de jeugdige zelf. Voor de civiel rechtelijke schadevergoeding staat niet de jeugdige terecht, maar de ouders. Daar moet je rekening mee houden.

Bijlage 5 Interview met mr. J. Kerkhofs

Informed consent

Dit interview maakt deel uit van mijn scriptie. In mijn scriptie onderzoek ik de vraag hoe de uitbreiding van het spreekrecht van het slachtoffer en de aanwezigheid van het slachtoffer bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting, zich verhouden tot de rechten en de bescherming van een minderjarige verdachte die hem enerzijds vanuit nationale wetgeving en anderzijds vanuit internationale verdragen worden geboden.

De geschatte tijdsduur van dit interview is ongeveer 30 minuten. Met uw instemming wordt het gesprek opgenomen. De verkregen data wordt op papier uitgewerkt en als bijlage bij dit onderzoek opgenomen. Indien u dit wenst, wordt de uitwerking van de opname ter controle aan uw voorgelegd.

De scriptie wordt op de HBO-kennisbank gepubliceerd indien het stuk wordt beoordeeld met een 7 of hoger. Het onderzoek en de bijlage zijn dan in principe voor iedereen toegankelijk. Indien u anoniem wilt blijven, kan daar rekening mee worden gehouden.

Toestemming:

- Interview opnemen: *samenstelling in bijlage*
- Uitwerking van het gesprek ter controle voorleggen: *✓*
- Het interview mag in de bijlage worden gepubliceerd:

Datum: *25-11-16*

Handtekening:

Voor vragen, neem gerust contact op met Suzanne Janssen via:
S.G.C.Janssen@rechtspraak.nl of telefonisch via 0646458939.

J. Kerkhofs

*op persoonlijke
titel meegewerkt*

Gegevens respondent:

Naam: mr. J. Kerkhofs

Functie: Officier van justitie, Openbaar Ministerie Zeeland-West-Brabant

Interview gehouden op vrijdag 25 november 2016 om 15.00 uur, locatie: Openbaar Ministerie te Breda

Memo:

- De verklaringen in dit interview zijn op persoonlijke titel gedaan.
- Deze bijlage betreft een samenvatting van het interview.

Mr. Kerkhofs is al jarenlang werkzaam als officier van justitie, waarvan 6 jaar als coördinerend jeugdofficier en momenteel werkzaam als zeden-aanspreekofficier.

Het slachtoffer

Slachtoffergesprekken tussen een slachtoffer en mr. Kerkhofs zijn heel verschillend. Als je een slachtoffergesprek hebt waarbij je een sepot moet mededelen, omdat er onvoldoende wettig en overtuigend bewijs is, heb je een heel ander gesprek met een slachtoffer dan als je met een zaak naar zitting gaat. Mr. Kerkhofs vraagt altijd aan het slachtoffer of hij of zij specifieke vragen heeft. Vaak is dat niet het geval en dan begint ze te vertellen hoe het op zitting eraan toe gaat. Ze vertelt waar iedereen zit, wie als eerste begint met praten en wat bijvoorbeeld de rol van de officier van justitie is. Vaak heeft het slachtoffer ook al gesprekken met slachtofferhulp gehad. Als ze in de gaten heeft dat iemand nog helemaal niets weet, dan geeft mr. Kerkhofs automatisch meer informatie. Zo geeft ze altijd aan dat een verdachte mag liegen, maar ook dat hij mag zwijgen in de zittingszaal en dat een getuige de waarheid moet vertellen. Dat is voor het slachtoffer vaak vreemd en frustrerend om te horen. Vooral omdat als het slachtoffer aan het woord is, hij ook het risico loopt dat hij als getuige op de zitting moet verschijnen. Nu dat spreken onbeperkt is, kan dat volgens mr. Kerkhofs best tot problemen leiden.

Mr. Kerkhofs probeert het slachtoffer altijd persoonlijk te bejegenen, maar stemt ook af wat men zelf wilt.

Het betekent ook niet dat als er vrijspraak is uitgesproken, dat het slachtoffer heeft gelogen. Er kan dan alleen niet wettig en overtuigend bewezen worden dat die persoon verantwoordelijk is voor dit strafbare feit, met dit slachtoffer tot gevolg.

Het spreekrecht

Mr. Kerkhofs geeft aan dat als een slachtoffer te ver gaat, een rechter altijd moet ingrijpen. Het maakt niet uit of iemand minder- of meerderjarig is. In de voorbereiding ligt een voorlichtende taak bij een advocaat van het slachtoffer, slachtofferhulp of bij een officier van justitie om duidelijk te maken wat de bedoeling is. Het gaat niet om het schofferen van mensen. Voor een minderjarige kunnen er andere straffen en maatregelen worden opgelegd. Men moet dus niet gaan roepen dat een minderjarige verdachte levenslang moet krijgen. Aan de andere kant is mr. Kerkhofs van mening dat iedereen bepaalde fatsoensnormen in acht heeft te nemen. Schelden kan gewoon niet.

Op de vraag of mr. Kerkhofs als officier van justitie zou ingrijpen als het slachtoffer te ver gaat en de rechter dat niet doet, antwoordt ze: "Ja, met de kans dat ik door de rechter terug gefloten wordt". Ze zou de voorzitter aanspreken en dan zeggen wat ze denkt over het feit dat men te ver gaat. Ze geeft aan dat ze veel anders ook niet kan, aangezien de voorzitter verantwoordelijk is voor de orde in de zittingszaal.

In de zaak van Nicole van den Hurk sprak haar vader de meerderjarige verdachte Jos de G toe met de woorden: "Dit is geen mens, maar een vreselijk wezen. Of mogen we deze ademende vleesmassa, niet de titel mens geven?"

Mr. Kerkhofs kent deze zaak alleen uit de media, maar is van mening dat in een jeugdstrafzaak dit absoluut niet tegen een kind zou mogen worden gezegd. Ze geeft aan dat hier dan toch wel een onderscheid te maken is tussen minder- en meerderjarigen. Er moet gekeken worden naar wat voor iemand de verdachte is; is het iemand die al vaker is geweest, of heeft hij een blanco strafblad? De fatsoensnormen gelden voor iedereen en ze vindt dat dit dan ook te ver gaat. De verdachte is uiteindelijk wel een mens. Mr. Kerkhofs vindt niet dat je dat soort dingen zou moeten kunnen zeggen.

Het is daarnaast vooral lastig als je niet op voorhand weet wat het slachtoffer gaat zeggen. Het is dan al gezegd voordat je kunt ingrijpen. Bij een schriftelijke slachtofferverklaring kun je al aangeven dat je bepaalde bewoordingen niet in de zittingszaal geuit wil hebben.

Er kan geconcludeerd worden dat er een belangenafweging moet worden gemaakt tussen enerzijds de minderjarige verdachte en anderzijds de rechten van het slachtoffer. Mr. Kerkhofs vindt dat fatsoen en correcte bejegening, voor beiden geldt.

De aanwezigheid van het slachtoffer

Mr. Kerkhofs is van mening dat het 'onbepaalde spreekrecht' op zich niet op gespannen voet staat met de rechten en de bescherming die een minderjarige verdachte worden geboden. Wat ze lastiger vindt is de aanwezigheid van een slachtoffer bij de persoonlijke omstandigheden. In sommige gevallen vindt ze dat het slachtoffer aanwezig mag zijn bij de feitenbehandeling, maar dat hij bij de persoonlijke omstandigheden even de zaal moet verlaten. Bij het requisitoir en het pleidooi moet daar dan ook goed op worden gelet. Ervan uitgaande dat je een ernstige verdenking hebt tegen een minderjarige verdachte, moet het recht van het slachtoffer om bij de feitenbehandeling aanwezig te zijn, zwaarder wegen. Op enig moment heb je wel ergens een kantelpunt.

Mr. Kerkhofs vindt niet dat de rechter standaard in elke jeugdstrafzitting zou moeten vragen of het slachtoffer bij de persoonlijke omstandigheden aanwezig zou mogen zijn. Daar ligt namelijk een duidelijke rol in de voorbereiding van de advocaat van de minderjarige verdachte, om dat samen met zijn cliënt en eventueel met zijn ouders te bespreken. Vervolgens kan de advocaat dan een verzoek doen aan de voorzitter op zitting. In de gevallen waarin een advocaat niets zegt en mr. Kerkhofs daar zelf moeite mee heeft, zal ze daar een punt van maken. Ze zal aan de rechter voorleggen dat ze twijfelt over de aanwezigheid van het slachtoffer, in de verwachting dat de advocaat van de minderjarige verdachte daar dan verder op ingaat. Als de advocaat en zijn cliënt daar verder geen problemen mee hebben, is dat prima, maar dan is het wel besproken. Mr. Kerkhofs staat er als officier van justitie voor waarheidsvinding en voor een gepaste afdoening. Dat is ook het voorkomen van recidive, beschermen van de maatschappij of pedagogisch proberen iemand opnieuw op weg te helpen. Als officier van justitie bij jeugdstrafzaken kun je bijdragen aan een positieve ontwikkeling van een jeugdige.

Op de vraag of mr. Kerkhofs behoefte heeft aan duidelijke wettelijke bepalingen rondom de aanwezigheid van het slachtoffer, antwoordt ze:

Het is altijd lastig bij rechters om één lijn af te spreken, omdat de rechters natuurlijk onafhankelijk zijn. Daarnaast vertelt ze dat uit haar eigen ervaring blijkt dat veel slachtoffers er ook geen probleem van maken om bij de persoonlijke omstandigheden de zaal te verlaten. Ze begrijpen dat vanwege de privacy. Voor slachtoffers is voornamelijk alleen de feitenbehandeling interessant. Het feit dat mensen een gezicht bij een verdachte krijgen, kan vaak al veel betekenen. Het gaat erg ver als slachtoffers alle details weten. Dat kan de privacy van de verdachte en zijn ouders raken. Sommige dingen hoeven niet

aan de grote klok. Daarnaast bevatten de psychologische en psychiatrische rapportages veel vaktaal, dat gaat slachtoffers voor een deel ook echt hun pet te boven.

Artikel 495b Sv

Mr. Kerkhofs heeft als jeugddofficier een aantal keren meegemaakt dat er bijzondere toegang werd verleend. Bij een zaak die in de media was geweest, werd de pers toegelaten tot de behandeling van de feiten. Bij de persoonlijke omstandigheden moest de pers de zaal verlaten. Er is dus voor de pers een onderscheid gemaakt. Ze heeft nog nooit meegemaakt dat het slachtoffer er helemaal niet bij mocht zijn, hij mocht altijd wel bij een onderdeel aanwezig zijn. Mr. Kerkhofs vindt de bijzondere toegang op grond van artikel 495b lid 1 Sv prima. Er wordt dan een duidelijke belangenafweging gemaakt.

Over een openbare behandeling van jeugdstrafzaken op grond van artikel 495b lid 2 Sv zegt mr. Kerkhofs dat een zaak in het algemeen alleen openbaar moet kunnen zijn voor de feitenbehandeling. Ze is van mening dat er gekeken moet worden naar de impact van het strafbare feit en de ernst van het feit in relatie tot de leeftijd van de verdachte. Bij hele jonge minderjarigen tot 14/15 jaar, zou openbare behandeling in beginsel niet moeten kunnen. Bij de wat oudere minderjarigen, met hele ernstige feiten en met grote impact zou het wel kunnen, maar dan nog steeds alleen voor de feitenbehandeling. Dit moet per casus individueel beoordeeld worden.

Mr. Kerkhofs is van mening dat het in de wet goed geregeld is. Je kunt als rechter kiezen of je bijzondere toegang verleent of dat je een deel van de zitting openbaar maakt.

Bijlage 6 Interview met N. Vollebregt

Informed consent

Dit interview maakt deel uit van mijn scriptie. In mijn scriptie onderzoek ik de vraag hoe de uitbreiding van het spreekrecht van het slachtoffer en de aanwezigheid van het slachtoffer bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting, zich verhouden tot de rechten en de bescherming van een minderjarige verdachte die hem enerzijds vanuit nationale wetgeving en anderzijds vanuit internationale verdragen worden geboden.

De geschatte tijdsduur van dit interview is ongeveer 30 minuten. Met uw instemming wordt het gesprek opgenomen. De verkregen data wordt op papier uitgewerkt en als bijlage bij dit onderzoek opgenomen. Indien u dit wenst, wordt de uitwerking van de opname ter controle aan uw voorgelegd.

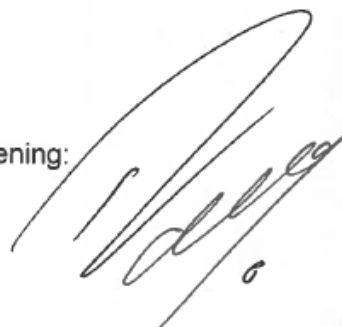
De scriptie wordt op de HBO-kennisbank gepubliceerd indien het stuk wordt beoordeeld met een 7 of hoger. Het onderzoek en de bijlage zijn dan in principe voor iedereen toegankelijk. Indien u anoniem wilt blijven, kan daar rekening mee worden gehouden.

Toestemming:

- Interview opnemen:
- Uitwerking van het gesprek ter controle voorleggen:
- Het interview mag in de bijlage worden gepubliceerd:

Datum: 28/11/2016

Handtekening:

Voor vragen, neem gerust contact op met Suzanne Janssen via:
S.G.C.Janssen@rechtspraak.nl of telefonisch via 0646458939.

Gegevens respondent:

Naam: Mevrouw N. Vollebregt

Functie: Bestuurslid Vereniging voor Verkeersslachtoffers

Interview gehouden op maandag 28 november 2016 om 11.30 uur, locatie: Rechtbank Zeeland-West-Brabant te Tilburg

Memo:

Mevrouw Vollebregt is slachtoffer geworden in een zaak met een jonge dader (19 jaar). Ze reed op haar racefiets op een smalle dijkweg, toen ze frontaal werd aangereden door een jongeman in een auto die bezig was met zijn telefoon. Ze werd geschept en raakte direct in coma. Daarna is ze ruim acht maanden opgenomen geweest in een revalidatiecentrum. Ze is nu blijvend invalide en is daardoor alles kwijt geraakt.

De jongen kreeg een taakstraf van 90 uur. Tijdens de rechtszaak heeft mevrouw Vollebregt gebruik gemaakt van het spreekrecht (onder de oude wetgeving).

Inleiding

Mevrouw N. Vollebregt (V): De rechtszaak is pas ruim 2 jaar na het ongeluk voorgekomen. Daar ben ik naar toe geweest en daar heb ik gebruik gemaakt van mijn spreekrecht. Op een zeer daadkrachtige, maar beschaafde manier. Na de zitting dacht ik: 'dit kan niet waar zijn'. Iemand veroorzaakt een ernstig ongeluk en de rechter stuurt die jongen maar met 90 uur taakstraf naar huis. Dat is voor mij en iedereen die ik spreek onbegrijpelijk. Ik ben er weken kapot van geweest. Dit is puur onrecht. Dit mag andere mensen niet overkomen. Ik ben de Vereniging voor Verkeersslachtoffers gaan opzoeken. Ik ben nu al 1,5 jaar landelijk bestuurslid bij de vereniging. Ik vecht hard om het voor een ander beter te laten worden. Het ongeluk is al vreselijk, maar de ongelofelijke slechte behandeling van slachtoffers daarna, is afschuwelijk. Dat kan veel beter. Ik mocht bijvoorbeeld het proces-verbaal niet inzien, vanwege de privacy van de dader. Mijn privacygevoelige informatie komt wel volledig onder ogen van de dader. Dat is niet eerlijk. Ik ben ermee bezig om meer rechtvaardiging te krijgen voor slachtoffers. Men begrijpt steeds beter dat het zo niet langer kan, maar er is nog veel werk te verrichten.

Interviewer (I): Bedoelt u dan dat de positie en erkenning van slachtoffers moet verbeteren of bedoelt u dat er hoger gestraft moet worden?

(V): Voor mij is 90 uur werkstraf geen straf. Dat schrikt bijvoorbeeld bestuurders niet bepaald af. Mensen denken daardoor niet: 'laat ik mijn gedrag in het verkeer eens aanpassen'.

1 (I): Vindt u dat u als slachtoffer goed bent voorbereid op de strafzitting?

(V): Jazeker, ik heb er veel met mijn letselschadeadvocaat over gesproken. Ik had niet eerder een rechtszaak zo betrokken meegemaakt. Je bent emotioneel. Je wilt weten hoe zo'n rechtszaak verloopt. Ik wilde de ruimte kennen, om te weten waar ik terecht zou komen en hoe het geregeld zou zijn. Het was een zitting van de meervoudige kamer. Ik wist er veel van en dat geeft dan enigszins rust.

(I): Heeft u ook met slachtofferhulp gesproken?

(V): Nee, ik ben namelijk weken in het ziekenhuis geweest. Daarna ben ik 8 maanden in het revalidatiecentrum geweest. Ik heb het ook niet gemist.

(I): Heeft u wel met een officier van justitie gesproken?

(V): Met een afgevaardigde.

Persoonlijk ben ik goed voorbereid geweest, maar ik zoek zelf ook veel op. Voor mij was het zo oké.

2 (I): Kunt u mij iets vertellen over het spreekrecht waar u gebruik van heeft gemaakt?

(V): Ik had elk woord gewogen. Het was beknopt, daadkrachtig en to the point:

“We reden over een smalle weg. Rijden met een telefoon in je hand mag niet. Je bent je rijbewijs dan niet waardig, omdat je van je auto een moordwapen maakt”.

Ik was gelukkig in staat om me toch verstaanbaar te maken, want er kwam veel emotie bij kijken. Daarna was er minutenlang stilte, omdat het bij iedereen ontzettend binnenkwam. Dat vond ik mooi. Daarna gebeurde er niets meer mee. Daar was het spreekrecht natuurlijk ook niet voor. Met het nieuwe spreekrecht gebeurd dat wel beter. Dat maakte me toen heel erg boos. Ik kreeg te horen dat het spreekrecht ervoor bedoeld was om je verwerking in gang te zetten. Daar hebben we toch psychiaters voor.. Met de rechtszaak zelf was niks mis. Ik denk alleen dat het allemaal veel effectiever kan.

(I): Had u meer willen zeggen dan mogelijk was?

(V): Ik was destijds op de hoogte van de beperkingen van het spreekrecht. Het onbeperkte spreekrecht zou mij veel goed hebben gedaan. Dat geeft in ieder geval meer rechtvaardigheid. De rechters worden dan misschien toch beïnvloed. De dader informeert de rechter ook. Daar wordt de rechter ook door beïnvloedt. De rechter verkrijgt zo een objectiever beeld.

(I): Had u dan ook iets willen zeggen over de strafmaat?

(V): Ja, ik zal niet concreet met een straf komen, dat moet ik toch aan de professionals overlaten. Maar ik zou wel beargumenteren welke strafmaat passend zou zijn.

(I): Heeft het u geholpen om in de zittingszaal te spreken?

(V): Nee, het heeft me niet geholpen. Alles wat me wordt geboden, daar zal ik gebruik van maken. Het heeft me ook vreselijk geërgerd wat er mee gebeurd, namelijk helemaal niets.

(I): Hoe zijn de rechters met het spreekrecht omgegaan?

(V): Ze hebben het aangehoord en hebben het een plaats toegekend in het gebeuren. Meer was ook niet de bedoeling.

Ik vind het positief dat het spreekrecht is uitgebreid. Door de toedracht veelzijdiger te analyseren kan de strafmaat beter worden toegespitst. De tijd zal het leren. Het moet wel rechtvaardiger worden.

(I): Bent u niet bang voor secundaire victimisatie met het onbeperkte spreekrecht?

(V): Dat zou kunnen. De strafmaat houdt wel rekening met de gevoelens van de dader. Waarom wel met de emoties en toedracht van de dader en wordt het ineens ingewikkeld voor de rechter als hij ook met de achtergrond van het slachtoffer rekening moet houden. Dat de verwachtingen van het slachtoffers groter worden, dat zou heel goed kunnen. Hoe de uitwerking daarvan is, dat zal de tijd uitwijzen.

Ik denk dat het wel eerlijker is dat niet alleen het wel en wee van de dader wordt meegerekend. Het lijkt wel alsof de dader het slachtoffer is. Die wordt aan alle kanten voorzien van allerlei dingen om die rechtszaak goed te doen en het slachtoffer zwemt een beetje op het droge. Het is compleet oneerlijk. Als de schuldvraag niet duidelijk is, moet het slachtoffer voorlopig al zijn kosten betalen totdat er eindelijk duidelijkheid komt. Dat is niet juist.

Ik denk dat er inderdaad sprake kan zijn van secundaire victimisatie. Maar ik denk dat dat ook al aan de orde was. In mijn eigen rechtszaak heb ik dat zelf heel erg gevoeld, maar dat kwam niet door het spreekrecht. Het gaat heel duidelijk over de dader en ik ben een soort aanhangsel. De advocaat van de dader zei in haar pleidooi dat meneer zich na het ongeluk had gedragen en dat er niet gekeken moet worden naar wat het slachtoffer is overkomen. Dan krijg je zo'n trap na. Het slachtoffer in de huidige rechtspraak, wordt al opnieuw slachtoffer. Ik heb er vreselijke last van gehad na die rechtszaak. Het ongeluk is natuurlijk het ergste, maar de rechtspraak is nu zo slachtoffer onvriendelijk. Dit kun je niet zeggen in het bijzijn van het slachtoffer.

Ik heb inmiddels veel zaken gevolgd. Ik denk dat de gelijkwaardigheid van het slachtoffer van groot belang is. Waarom mag de dader wel het dossier inzien en het slachtoffer niet? Het gaat over het slachtoffer. Die ongelijkheid, daar vecht ik voor.

De dader heeft dit in veel gevallen niet bedacht. Maar hij heeft het wel teweeg gebracht. Deze jongeman krijgt 90 uur taakstraf. Mijn leven is gewoon weg. Daar bekommert niemand zich om.

(I): Bent u op de hoogte van het feit dat een slachtoffer als getuige kan worden gehoord, indien hij spreekt over bijvoorbeeld de feiten van het strafbare feit?

(V): Nee, dat wist ik niet. Het zou in sommige gevallen misschien mooi zijn. Een slachtoffer moet gewoon goed worden geïnformeerd. Er moet meer begeleiding zijn onder het nieuwe spreekrecht. Het kan een nadeel voor het slachtoffer zijn, maar het kan ook een voordeel voor het slachtoffer zijn. Het slachtoffer kan als getuige nieuwe informatie geven. Het kan daardoor wel eerlijker worden.

(I): U zou van het onbeperkte spreekrecht gebruik maken?

(V): Jazeker, mits er voldoende over bekend is. Je moet wel wat stof tot lezen hebben. Dat zal zeker geadviseerd kunnen worden door advocaten.

3 (I): Vindt u dat een slachtoffer nu alles kan en mag zeggen tegen een verdachte?

(V): Nee, ik denk dat je eerlijk en beschaafd moet zijn. We staan niet op straat te schreeuwen tegen elkaar. Ik vind dat je alles mag zeggen wat er voor de zaak toe doet. Schelden doet er niet toe. Dat het gedrag niet paste in wat er gebeurd is, dat zou voor mij mogen. Ik had zelf ook niet willen schelden. Ik was niet zozeer met de dader bezig.

Zijn moeder vroeg ook om contact te hebben met elkaar. Ik heb daar lang over nagedacht. Het ging mij een excuus brengen, omdat het hoort. Daar schiet ik niks mee op. Alles is mij afgenomen. Ik heb voorgesteld om alleen te communiceren via de advocaten. Dit zijn zulke diepe levensvragen. Je moet dan met iemand in de diepte kunnen gaan. Ik wist dat ik dat niet zou kunnen. Daarom deze beslissing. In de rechtszaal zag ik hem voor het eerst. Ik heb hem alleen in het gezicht gezien toen ik gebruik maakte van het spreekrecht. Ik was daar toen zo mee bezig, dat ik hem niet eens zou herkennen als ik hem zou tegenkomen. Hij woont erg dicht bij mij.

4 (I): Heeft u tegen deze jongeman op een andere manier gesproken dan dat u tegen een man van 50 zou spreken?

(V): Nee. Ik was ook niet tegen de jongen aan het praten. Ik was meer tegen de advocaten aan het praten. Het ging over het veroorzaken van het ongeluk en het gevolg van zijn telefoon.

In mijn geval zou ik hetzelfde zeggen tegen een minder- of meerderjarige. Dat was niet afgestemd op de leeftijd.

(I): De vader van Nicole van den Hurk noemde Jos de G. onlangs geen mens, maar een vreselijk wezen. Een ademende vleesmassa.

5 Wat vindt u hiervan?

(V): Dit kan niet. Hij blijft een mens. Alleen zijn gedrag op dat moment is te bestrijden. Hij heeft iets verkeerd gedaan.

Ik vind dat deze uitspraak er niet toe doet. Ik snap het uit woede. Dat is hetzelfde als het gooien met een stoel. Het gaat niet om een vleesmassa. Dit vind ik misplaatst. Ik denk dat het heel belangrijk is om voor het nieuwe spreekrecht een richtlijn op te stellen. Je maakt dan kaders, daar wordt het alleen maar efficiënter en doelgerichter van. Dit heeft voor niemand zin. Als een slachtoffer door het lint gaat, moet hij even ergens anders afkoelen. Zoek een apart kamertje en kom tot rust.

(I): Het gevaar bij het nieuwe spreekrecht is dat het slachtoffer al spreekt van een dader, terwijl hij nog niet veroordeeld is.

(V): Het slachtoffer is wel al slachtoffer. Dit valt ook weer onder een goede voorlichting. Het is niet aan het slachtoffer om over dader te spreken voorafgaand aan de rechtelijke uitspraak.

6 (I): Vindt u dat er ter terechtzitting moet worden gesproken van 'slachtoffer'?

(V): Als er geen slachtofferschap zichtbaar is, zou ik het me kunnen voorstellen dat er niet van slachtoffer wordt gesproken. Als er heel duidelijk slachtofferschap zichtbaar en voelbaar is, dan is het niet eerlijk om iemand aangever te noemen. Ik zal mijn hele leven slachtoffer blijven.

Ik vind iemand 'aangever' noemen, heel veel stappen achteruit voor het slachtoffer. Ik zou het een groot onrecht vinden als ik zo bejegend werd.

7 (I): Zou u er begrip voor kunnen opbrengen als u de zaal zou moeten verlaten bij de bespreking van de persoonlijke omstandigheden van een minderjarige verdachte?

(V): Ik zou een uitzondering maken bij iemand met een beperking. Dat heeft veel betrekking op de rechtszaak en op het privéleven van iemand. Maar alles wat niet beperkt/verstandelijk vermogen betreft, is niet meer zijn privéleven. De dader heeft het veroorzaakt.

(I): Maar of iemand beperkt is, wordt juist pas besproken bij de persoonlijke omstandigheden.

(V): Toch zijn er al veel voorfasen voordat een rechtszaak plaatsvindt. Het kan al duidelijk zijn op het moment dat de rechtszaak plaatsvindt.

(I): Was de dader in uw zaak nog echt een kind?

(V): Ja, deze jongen was niet sterk bespraakt. Zijn verstandelijk vermogen was volgens mij goed. Het was wel nog een kind.

Bijlage 7 Interview met een letselschadeadvocaat

Informed consent

Dit interview maakt deel uit van mijn scriptie. In mijn scriptie onderzoek ik de vraag hoe de uitbreiding van het spreekrecht van het slachtoffer en de aanwezigheid van het slachtoffer bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting, zich verhouden tot de rechten en de bescherming van een minderjarige verdachte die hem enerzijds vanuit nationale wetgeving en anderzijds vanuit internationale verdragen worden geboden.

De geschatte tijdsduur van dit interview is ongeveer 30 minuten. Met uw instemming wordt het gesprek opgenomen. De verkregen data wordt op papier uitgewerkt en als bijlage bij dit onderzoek opgenomen. Indien u dit wenst, wordt de uitwerking van de opname ter controle aan uw voorgelegd.

De scriptie wordt op de HBO-kennisbank gepubliceerd indien het stuk wordt beoordeeld met een 7 of hoger. Het onderzoek en de bijlage zijn dan in principe voor iedereen toegankelijk. Indien u anoniem wilt blijven, kan daar rekening mee worden gehouden.

Toestemming:

- Interview opnemen:
- Uitwerking van het gesprek ter controle voorleggen:
- Het interview mag in de bijlage worden gepubliceerd:

Datum: 29/11/16

Handtekening:

Voor vragen, neem gerust contact op met Suzanne Janssen via:
S.G.C.Janssen@rechtspraak.nl of telefonisch via 0646458939.

Gegevens respondent:

Naam: Anoniem

Functie: Letselschadeadvocaat

Interview gehouden op maandag 29 november 2016 om 09.30 uur

Memo:

- Wenst anoniem te blijven.
-

Inleiding

Letselschadeadvocaat (L): Ik doe nu ongeveer 25 jaar zaken voor met name slachtoffers. In de regio waar ik werk hadden slachtoffers behoefte aan begeleiding. Ik ben daar vanaf het begin betrokken bij geweest. Ik vind het leuk werk, maar ik vind het de laatste tijd wel iets moeilijker. Dat heeft ermee te maken dat zedenzaken in sommige culturen meer problemen geven. Er is weinig ondersteuning, waardoor je voorzichtiger moet handelen.

Interviewer (I): Zijn slachtoffers voordat ze bij u komen ook al bij slachtofferhulp geweest?

(L): Nee, ze komen meestal direct bij mij.

1 (I): Hoe bereidt u slachtoffers voor op een zitting?

(L): Heel uitgebreid. Ik vertel wie er aanwezig zijn en waar mensen zitten. Ik maak meestal een tekening erbij. Dan vertel ik wat de volgorde is van wat er gezegd gaat worden en wat ze wel en niet kunnen verwachten, van zowel de officier, de rechter en de advocaat.

Het slachtoffergesprek met de officier van justitie is meestal kort voor de zitting. Bij mij komen ze als de zaak nog moet gaan rollen. Het gesprek met de officier hebben ze pas als er een zittingsdatum is gepland.

Soms is er ook een connectie met slachtofferhulp. Dan sluit je kort, wie wat doet. Als ze willen dat ik ze bijsta, dan wil ik het liefst ook alles zelf doen.

2 (I): Heeft u slachtoffers in het verleden bijgestaan die gefrustreerd waren over het beperkte spreekrecht?

(L): Eigenlijk niet. Ik maak eigenlijk meer mee dat ze willen dat ik daar iets over zeg. Ze willen wel graag iets zeggen over dat iemand zwaar gestraft moet worden, dat mochten ze eerst niet.

Ik heb daar nu ook geen ervaring mee dat iemand dat al wilde doen. Wat daar lastig aan is, is dat mensen niet de kennis hebben om zich specifiek uit te laten over de straf. Ze hebben wel zoiets van, hij moet gestraft worden en het moet een zware straf zijn. Vaak vinden ze de straf die wordt opgelegd ook te licht, maar ze kunnen niet motiveren waarom het in vergelijking met andere zaken niet zou kloppen. Het is een primaire reactie dat je de zwaarste straf voor iemand wilt hebben, als jou iets aangedaan wordt.

(I): Het gevaar is ook dat mensen gaan spreken over een straf, terwijl iemand misschien niet eens veroordeeld wordt.

(L): Dat vind ik zelf niet zo'n probleem. Dat doet de officier van justitie natuurlijk ook. Die eist ook iets voordat er iets vaststaat en dat is ook voordat de rechter het bepaald.

(I): Een slachtoffer is geen procespartij.

(L): Dat klopt.

3 (I): Wat vindt u van het uitgebreide spreekrecht?

(L): Ik merk niet dat het een gemis is. Slachtoffers willen wel vaak in beroep gaan, als iemand wordt vrijgesproken. Niet alleen over de schadevergoeding, maar dus ook over de strafbaarheid van verdachte. Ik merk ook dat ze niet zo vaak gebruik maken van het spreekrecht. Misschien heeft het er ook mee te maken dat als ik een vordering indien, ik een aparte bijlage maak met vrij uitgebreid wat de gevolgen zijn en de bewijsstukken erbij. Dat is om de vordering toe te lichten. Vaak is dat voor hun ook de verklaring met de gevolgen die ze hebben ondervonden.

4 (I): Vindt u dat er ter terechtzitting moet worden gesproken van ‘aangever’, ‘benadeelde partij’ of ‘slachtoffer’?

(L): Mensen voelen zich wel echt slachtoffer. Als ik kijk naar mijn cliënten, dan willen ze slachtoffer genoemd worden. Benadeelde partij is ook een term die ze vaak niet goed begrijpen. Ik spreek zelf natuurlijk altijd over ‘mijn cliënt’.

5. (I): Vindt u dat deze wetswijziging leidt tot een verbetering van de positie van het slachtoffer?

(L): Het is wel een verbetering, in zoverre dat ze meer kunnen in een procedure. Ik weet niet of mensen er wel behoefte aan hebben. Objectief gezien is het een verbetering, mensen krijgen een uitgebreider recht. Aan de andere kant denk ik, dat als ze daar gebruik van willen maken, dat ze ook veel meer advies van een advocaat nodig hebben en dus eigenlijk moeten zeggen wat een advocaat met ze bespreekt. Iemand kan zich niet zomaar uitlaten over bewijslast of over de hoogte van de straf. Daar heb je toch iemand voor nodig die je voorlicht. Voorlichting is nog veel belangrijker bij deze nieuwe wetswijziging.

Ten aanzien van de positie van het slachtoffer zou er bij het parket wel het een en ander moeten verbeteren. Omdat je geen procespartij bent, bungel je er toch een beetje bij. Dat merk je als advocaat, maar dat merken de mensen zelf ook. Je krijgt pas in een laat stadium informatie, pas als duidelijk is dat iemand vervolgd gaat worden en er een zitting gepland wordt. Dat kan soms heel lang duren. Zaken blijven vaak lang liggen. Soms krijg je 1,5/2 jaar na de aangifte, eindelijk een kopie van het dossier. Terwijl een slachtoffer in een eerdere fase al kan meehelpen om te zorgen dat er meer bewijsmateriaal komt. Plus dat je nog steeds slecht geïnformeerd wordt. Af en toe krijg je pas na de zitting te horen dat iemand vervolgd is, dan ben je dus niet op de hoogte gesteld. Op de een of andere manier gaat het vaak mis. Dat heb ik laatst nog meegemaakt.

Je krijgt ook niet de stukken van de persoonlijke omstandigheden. Dat is vaak wel nodig om iemand uit te leggen waarom iemand een bepaalde straf krijgt. Op de zitting wordt daar dan wel over gesproken, maar je hebt er meer aan als je gewoon de persoonlijke omstandigheden en de uitslagen van diverse rapportages ook krijgt. Uit privacyoverwegingen wordt dat dan achtergehouden, maar op zitting wordt daar over een groot gedeelte ook over gesproken. Waarom zou je die stukken dan niet gewoon afgeven? Bij minderjarigen vind ik dat dan wel anders liggen.

6 (I): Vindt u dat een slachtoffer nu alles kan en mag zeggen tegen een verdachte?

(L): Nee. Ik denk dat het bij minder- en meerderjarigen ook anders ligt. Je moet bij een minderjarige wel meer oppassen met wat je zegt. Maar ik vind ook dat je bij een meerderjarige verdachte niet kunt zeggen wat je soms denkt. Mensen willen toch hun

primaire reacties daar kwijt en dat is niet goed. Niet schelden. Ik vind dat je je toch moet beperken tot de gevolgen die het voor jou gehad heeft. Daarbij mag je best aangeven in hoeverre de verdachte misbruik heeft gemaakt van situaties of jou gemanipuleerd heeft. Je mag dus wel iets over de verdachte zeggen, maar het moet altijd gerelateerd zijn aan wat dat voor gevolgen voor jou heeft. Het moet allemaal met de zaak te maken hebben.

(I): In de zaak van Nicole van den Hurk noemde haar vader Jos de G: Dit is geen mens, maar een vreselijk wezen. Of mogen we deze ademende vleesmassa, niet de titel mens geven?

7 Vindt u dat dit te ver gaat?

(L): Als iemand dat van tevoren met mij zou bespreken, zou ik die laatste toevoeging eruit halen. Ik denk dat de rechter hier ook een opmerking over gemaakt zal hebben? Je moet niet beledigend gaan worden. De grens ligt ook bij schelden en vloeken. Ik vind dit te ver gaan. Bij een minderjarige verdachte gaat dit al helemaal te ver. Het zijn vaak al mensen die al het nodige achter de rug hebben, vooral bij kinderen moet je daar heel voorzichtig mee zijn.

8 (I): Vindt u dat het 'onbeperkte spreekrecht' op gespannen voet staat met de rechten en de bescherming die een minderjarige verdachte vanuit nationale wetgeving en internationale verdragen wordt geboden?

(L): Ik vind het prima. Bij minderjarigen heb je te maken deels met een opvoedkundig karakter. Je kan dan heel duidelijk laten weten wat de gevolgen voor jou zijn en wat iemand heeft aangericht. Ik denk dat ze het vaak niet inzien.

Ik heb een zaak gehad met minderjarige verdachten waarbij de ouders vonden dat er geen verkrachting had plaatsgevonden. Ze hadden immers geen messen of wapens gebruikt, dus wat zeurde het slachtoffer nou? Dan is het heel belangrijk dat je op de zitting probeert uit te leggen dat er dus wél het een en ander is gebeurd, waar het slachtoffer heel veel last van heeft.

In deze zaak mochten we overigens alleen de vordering toelichten. Je probeert bij het toelichten van de vordering duidelijk te maken hoe erg die verkrachting was. Je probeert ze te laten begrijpen wat er gebeurd is. Of het aan komt, dat weet je niet, maar ik vind wel dat je dat in zo'n soort situatie moet proberen. Je doet het voor de ouders en voor de verdachte.

9 (I): Vindt u dat een slachtoffer aanwezig mag zijn bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting van een jeugdstrafzaak?

(L): Ja, ook bij de persoonlijke omstandigheden. Het is voor slachtoffers belangrijk dat ze de hele gang van zaken kunnen volgen en dat ze weten met wie ze te maken hebben. Soms helpt het enorm als ze de omstandigheden van de dader kennen. Juist die persoonlijke omstandigheden kunnen helpen om wat meer begrip voor de verdachte te krijgen. Bovendien vind ik het een vereiste. Jou is iets overkomen. Ik vind dan ook dat je alle facetten van de strafzaak moet kunnen volgen. Nu maak ik het ook niet meer mee dat we de zaal moeten verlaten. De laatste jaren mag je er altijd bij zijn bij minderjarigen. Dat gebeurt gewoon. Alleen de advocaat van de minderjarige kan er bezwaar tegen maken. Dan kan de rechter besluiten of je wel of niet kan blijven zitten. Indien je alleen aanwezig mag zijn bij het toelichten van een vordering, maak je niks mee van de zitting. Je krijgt 2 vragen over je vordering en dan ga je weer weg. Dat is voor zowel de advocaat en het slachtoffer heel onbevredigend. Je wilt namelijk graag weten hoe die verdachte zich opstelt, hoe die erover denkt en wat hij verklaard.

Je hoort van veel slachtoffers dat het goed is om bij de zitting aanwezig te zijn. Het is het begin van een nieuwe start.

10 (I): Heeft u het ook wel eens meegemaakt dat slachtoffers als getuige op de zitting worden gehoord?

(L): Ja, vreselijk. Met name als het minderjarigen zijn. De officier wil het soms omdat hij denkt dat als hij iemand op de zitting laat horen, het geloofwaardiger overkomt dan op papier. Ik ben er geen voorstander van. Sommige minderjarigen moeten vanwege hun beperkingen in een studio verhoord worden, dat zijn vaak kwetsbare kinderen.

Je voelt je als slachtoffer dan toch meer in de rol van verdachte gedrongen. De ene advocaat is heel voorzichtig, maar ze willen toch weten hoe dingen zitten. Ze voelen dat toch wel als een soort aanval.

(I): Slachtoffers kunnen onder het nieuwe spreekrecht ook vaker als getuige worden opgeroepen, als ze iets over de feiten zeggen.

(L): Dat is iets wat ik eng vind. Het zijn vaak zaken die niet meteen behandeld worden. Het kan dat je 1,5 jaar later gehoord wordt, omdat je een belastende verklaring hebt afgelegd, waardoor je als getuige gehoord kunt worden. Je kunt dan zelf best wel in de problemen komen.

Ik vind dat wel een kwalijke kant. Daar kunnen advocaten van de verdachte dankbaar gebruik van maken. De procedure kan dan ook weer langer duren.

Ik vind het logisch dat je stukken aan het dossier kunt toevoegen als je bewijsstukken hebt of als je iemand wilt verhoren. Als je je daar over uitspreekt, kun je problemen krijgen. Dat is in de praktijk al vaak zo. Iemand doet aangifte en vervolgens worden ze 1,5 jaar later als getuige daarover gehoord. Dan weten ze het ook niet meer precies.

(I): Uit het interview met een slachtoffer kwam naar voren dat ze voornamelijk wilt dat de rechters rekening houden met de gevolgen die het slachtoffer naar aanleiding van het strafbare feit heeft ondervonden. Hoe ziet u dat?

(V): Soms zit het al in de delictsomschrijving, 'mishandeling met zwaar lichamelijk gevolg' is iets anders dan een gewone 'mishandeling'. Daar hou je ook rekening met de gevolgen. Rechters zijn ook menselijk. Als je heel goed voor het voetlicht kunt brengen wat iets gedaan heeft, zal de inbreng van het slachtoffer mogelijk toch meewegen. Ik heb het ook wel eens meegemaakt dat een rechter zat te huilen toen een cliënte haar verhaal deed. Dat gaat je niet in de koude kleren zitten.

Door de nieuwe wet wordt het ook niet anders. Je hebt nog steeds geen beslissingsmacht, maar wel meer mogelijkheden om je uit te spreken. Of de rechters iets met die mogelijkheden doen, dat moeten we afwachten. Je kunt nog steeds niet veel als slachtoffer. Je merkt nu al dat sommige rechters niet zitten te wachten op het verhaal van het slachtoffer.

Daarnaast is het nog goed om op te merken dat het slachtoffers niet uitmaakt wat de hoogte van de schadevergoeding is die ze krijgen. Het is meer dat dat het enige contact is wat ze hebben met een verdachte. Het is het enige moment dat ze duidelijk kunnen maken wat het voor hen heeft betekend en dat hij daar ook maar voor moet boeten in de vorm van een schadevergoeding. Ik maak zelden mee dat ze kwaad zijn over de hoogte van de schadevergoeding. Ze zijn kwaad over de laagte van de straf. Mensen begrijpen dat niet. Je kunt ze niet duidelijk maken dat iemand er met een lage taakstraf vanaf komt.

Bijlage 8 Interview met een jeugdrechtsadvocaat

Informed consent

Dit interview maakt deel uit van mijn scriptie. In mijn scriptie onderzoek ik de vraag hoe de uitbreiding van het spreekrecht van het slachtoffer en de aanwezigheid van het slachtoffer bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting, zich verhouden tot de rechten en de bescherming van een minderjarige verdachte die hem enerzijds vanuit nationale wetgeving en anderzijds vanuit internationale verdragen worden geboden.

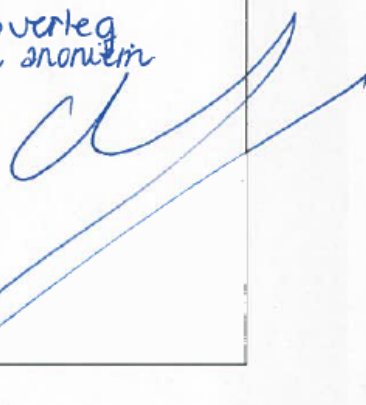
De geschatte tijdsduur van dit interview is ongeveer 30 minuten. Met uw instemming wordt het gesprek opgenomen. De verkregen data wordt op papier uitgewerkt en als bijlage bij dit onderzoek opgenomen. Indien u dit wenst, wordt de uitwerking van de opname ter controle aan uw voorgelegd.

De scriptie wordt op de HBO-kennisbank gepubliceerd indien het stuk wordt beoordeeld met een 7 of hoger. Het onderzoek en de bijlage zijn dan in principe voor iedereen toegankelijk. Indien u anoniem wilt blijven, kan daar rekening mee worden gehouden.

Toestemming:

- Interview opnemen:
- Uitwerking van het gesprek ter controle voorleggen: *in overleg misschien anonimiseren*
- Het interview mag in de bijlage worden gepubliceerd:

Datum: *2-12-2016*

Handtekening:

Voor vragen, neem gerust contact op met Suzanne Janssen via:
S.G.C.Janssen@rechtspraak.nl of telefonisch via 0646458939.

Gegevens respondent:

Naam: Anoniem

Functie: Advocaat jeugdrecht (civiel en straf)

Interview gehouden op vrijdag 2 december 2016 om 11.00 uur, locatie: Rechtbank Zeeland-West-Brabant te Breda

Memo:

- Wenst anoniem te blijven.
-

Inleiding

Advocaat (A): Ik heb eerst 10 jaar op verschillende gebieden bij het Openbaar Ministerie gewerkt. Daarna ben ik de advocatuur ingegaan. Dat is nu 10 jaar geleden. Ik ben advocaat in het jeugdrecht, zowel civiel als straf. Ieder jaar doe ik een flink aantal jeugdzaken, vaak ook wel zware jeugdzaken. Bij een fietsendiefstal zal je ook minder snel zien dat een slachtoffer gebruik wil maken van het spreekrecht. Bij een zwaar delict (zoals een levensdelict, zware geweldpleging of zedendelict) zie je vaak wel dat slachtoffers naar de zitting komen en gebruik willen maken van hun spreekrecht.

1 Interviewer (I): Heeft u het idee dat slachtoffers goed worden voorbereid op een strafzitting?

(A): Soms heel goed, maar soms ook helemaal niet. Sommige slachtoffers weten ook precies wat hun rechten zijn, die krijgen vanaf dag 1 ook iemand van slachtofferhulp toegevoegd. Zeker bij zware feiten gebeurt dat sneller. Ze worden overwegend goed begeleid, wat mijn indruk is. Ons kantoor staat op dit moment geen slachtoffers bij. Ik adviseer altijd als mensen slachtoffer zijn om met Slachtofferhulp Nederland contact op te nemen, om zich te laten bijstaan. Het is kosteloos. Overwegend vind ik dat ze goed begeleid worden en goede assistentie krijgen in het hele proces van A tot Z. Het enige wat er soms wel gebeurt is dat de vordering benadeelde partij wel heel erg sterk vanuit het perspectief van slachtofferhulp wordt opgesteld. Die weten precies wat er in een vordering moet staan en wat er omschreven moet worden om bijvoorbeeld immateriële schade te onderbouwen. Daar krijg je als advocaat soms wel het gevoel bij van: 'is dat wel zoals het zou moeten zijn'? Soms vraag ik me ook af of slachtoffers zelf op het idee komen om schade te vorderen of dat het idee aan de hand wordt gedaan. Ik vind dat de begeleiding goed is en het zal vast in individuele gevallen nog beter kunnen. Ik hoor ook wel van slachtofferhulp dat ze soms ziek worden van bepaalde cliënten omdat ze dollartekens in hun ogen hebben en dat het ze niet gaat om de geestelijke begeleiding. Sommige slachtoffers zeggen ook dat ze niks hoeven en niet naar het proces komen. Dat zijn individuele afwegingen.

2 (I): Wat vindt u van de verruiming van het spreekrecht?

(A): Ik vind het goed dat de positie van het slachtoffer binnen het strafproces sterker is geworden. Als je terug kijkt naar het verleden, is het begonnen met de wet Terwee. Dat is begin jaren '90 geweest. Toen was het al een hele winst dat slachtoffers zich op een relatief eenvoudige wijze konden voegen in het strafproces, maar een positie binnen het strafproces was er eigenlijk niet. Ik vind dat in de maatschappij waarin we nu leven, er een betere positie voor het slachtoffer moet zijn. Het probleem is wel dat de positie van de verdachte daardoor een beetje begint te veranderen. In het verleden was het zo dat een verdachte duidelijk de hoofdrol speler in een strafproces was, maar nu maak ik zittingen mee waar meer tijd wordt besteed aan de slachtoffers, een vordering benadeelde partij of

het spreekrecht. Dat neemt meer tijd in beslag dan bijvoorbeeld het voorhouden van de stukken, hetgeen de officier naar voren brengt of dat de advocaat aan het woord is. Het is heel moeilijk voor rechters om daar een rem om te zetten.

(I): Ook omdat de rechten van het slachtoffer nu zijn uitgebreid, ontstaat er een spanning tussen de positie van het slachtoffer en de positie van de verdachte.

(A): Ja, zeker omdat ze zich ook mogen uitlaten over het bewijs. Daar bedoel ik ook mee dat de positie van de verdachte begint te veranderen. Hij lijkt nog meer tegenstanders te hebben. Een verdachte ziet iedereen meestal als een vijand. Ik probeer natuurlijk uit te leggen dat een officier en een rechter geen vijanden hoeven te zijn, maar dat het ook magistraten zijn die het recht moeten toepassen. Zo'n slachtoffer heeft natuurlijk hele duidelijke persoonlijke belangen. Soms heel terecht en soms onterecht. Soms maakt de politie zich schuldig aan bepaalde tunnelvisie. Dat kan een slachtoffer ook doen. Op het moment dat hij denkt: 'jij hebt mij dit aangedaan' dan gaan ze zich daar heel erg sterk op focussen. Het wordt lastiger om een evenwichtig strafproces vorm te geven. Het maakt het er niet eenvoudiger op.

3 (I): Heeft u het onbeperkte spreekrecht in de praktijk al meegemaakt?

(A): Weinig. Ik heb nog niet meegemaakt dat er heel actief wordt opgetreden vanuit een slachtoffer. Wel dat slachtoffers iets willen zeggen over wat iemand voor straf moet krijgen, dat heb ik wel al meegemaakt. Maar in volle omvang, met het uitlaten over het bewijs of samen met een advocaat een pleidooi houden, dat nog niet. Dat is wel een positie die nu in de nieuwe wet kan gaan ontstaan, dat je dadelijk niet meer een tafel hebt met de verdachte en zijn advocaat, maar ook een tafeltje met een benadeelde partij met zijn advocaat. Ik heb nu een zware zaak waarin veel slachtoffers zijn. De officier heeft aangekondigd dat 8 slachtoffers gebruik gaan maken van hun spreekrecht. Ik ben benieuwd hoever ze daarin gaan. Dat zou kunnen betekenen dat je dadelijk een zware zaak hebt met 1 verdachte in het strafproces, maar ook nog 8 tafeltjes met advocaten en de benadeelde partijen. Het is ook mogelijk dat de advocaten namens de benadeelde partijen gaan spreken en het een en ander te zeggen hebben. Je kan een hele andere sfeer krijgen.

(I): De procedure wordt groter.

(A): Absoluut. Groter, omvangrijker en gaat meer tijd in beslag nemen. De belangen lijken groter te worden voor partijen.

4 (I): Hoe bereidt u een minderjarige cliënt voor op een rechtszaak waarin hoogst waarschijnlijk gebruik wordt gemaakt van het spreekrecht?

(A): Ik nodig een minderjarige samen met zijn ouders uit. Ik bereid ze voor op het strafproces. Ik leg uit wat ze kunnen verwachten op een zitting. Aan de hand van strafvordering heb je een route die altijd hetzelfde is. Je kunt best wel goed uitleggen waar de spelers in de zittingszaal zitten en wie er allemaal zijn. Ook vertel ik dat het een besloten zitting is, maar dat de kinderrechter uitzonderingen kan maken en bijzondere toegang kan verlenen. Daarnaast heeft een benadeelde partij in beginsel gewoon toegang. In de gevallen dat ik daar om vraag kan hem de toegang worden onzegd, maar dan niet voor het stukje dat hij zijn vordering mag toelichten. Ik leg uit dat een slachtoffer gebruik kan maken van zijn spreekrecht. Je kunt dat bij elke zaak ook wel inschatten. Wat ik bij een minderjarige heb meegemaakt is dat er een slachtoffer aanwezig is met haar ouders en die dan opmerkingen maken vanaf de publieke tribune. Je merkt dat dat voor een minderjarige best lastig kan zijn en heel veel spanningen kan opleveren. Bij

bespreking van de persoonlijke omstandigheden vraag ik dan of de benadeelde partij met zijn gevolg de zaal kan verlaten. Dat gebeurt dan ook meestal wel.

5 (I): Vindt u dat een rechter bij een minderjarige verdachte minder moet toestaan en dus eerder moet ingrijpen als het slachtoffer in zijn spreekrecht te ver gaat?

(A): Dat is lastig. Ik denk dat een benadeelde partij ook bij een minderjarige op zijn strepen kan gaan staan en gewoon van zijn spreekrecht gebruik kan maken en kan zeggen dat hij niet wenst om afgekapt te worden nadat hij 5 minuten bezig is. Ik denk wel dat een jeugdige zich veilig moet voelen in de zittingszaal, ook ter bevordering van de materiële waarheidsvinding rondom de persoon van de minderjarige. Hij moet zich niet bang gaan voelen omdat er veel mensen aanwezig zijn of omdat er veel wordt gezegd door anderen. Dan kan ik me voorstellen dat een kinderrechter ingrijpt en mensen probeert te beknotten daarin. Ik denk dat het best lastig kan zijn.

6 (I): Vindt u dat een slachtoffer nu alles kan en mag zeggen?

(A): Nee, dat vind ik niet. Ik vind niet dat een slachtoffer alles mag zeggen. Ik ben wel benieuwd waar de grenzen komen te liggen in de nieuwe wetgeving. Ik denk dat de rechtspraak dat moet uitkristalliseren. Ik denk dat dat voor een groot deel bij de rechter komt te liggen. Als advocaat kan ik alleen maar een opmerking maken tegen een rechter dat ik aangeef dat ik bepaalde opmerkingen ongepast vindt.

(I): Dat zou u wel doen als de rechter geen opmerking maakt?

(A): Dat ligt eraan. Op het moment dat het een slip of the tong is van iemand, dan denk ik dat ik daar niet zo snel een opmerking over zou maken, omdat het alleen maar meer ellende geeft om daar op dat moment een issue van te maken. Ik denk dat het op dat moment in het belang is van mijn cliënt om daar niet op in te grijpen. Als er meerdere keren achter elkaar bepaalde dingen worden beweerd, die nergens op gebaseerd zijn, dan kan ik daar heel weinig van zeggen. Bijvoorbeeld als iemand een ervaring heeft gehad met een ander en zegt: 'hij heeft dit bij mij gedaan, want dat weet ik. Want hij heeft dat gedaan'. Op het moment dat er dingen worden beweerd waar geen aanwijzingen voor zijn in het dossier dat het is gebeurd, of waar geen steun voor is, dan denk ik wel dat ik aangeef: 'ik verzoek u om aan deze insinuaties in ieder geval een einde te maken'. Je mag van een advocaat en een officier verwachten dat ze geen wartaal gaan uitslaan en onzin gaan verkopen, maar ik denk dat je dat ook van een benadeelde partij/slachtoffer mag verwachten. Dan zou ik er wel een opmerking over maken.

(I): In de zaak van Nicole van den Hurk sprak haar vader Jos de G toe met de woorden: dit is geen mens, maar een vreselijk wezen. Of mogen we deze ademende vleesmassa, niet de titel mens geven?

7 Vindt u dat dit te ver gaat?

(A): Ik denk dat dat nog kan. Ik vind het een onfrisse opmerking, maar ik kan me wel voorstellen dat vanuit het perspectief van een slachtoffer in zo'n zaak, zo'n zin wordt geuit. Op het moment dat het 1 zin is, vind ik dat nog acceptabel. Op het moment dat het een opeenstapeling wordt, dan voegt het niks toe en moet je iemand gaan afkappen. Als het alleen bij deze uitspraak blijft in een stuk van 10 minuten, dan denk ik dat het nog kan.

(I): Vindt u dit ook kunnen in het jeugdstrafrecht?

(A): Ik denk wel dat er een verschil is bij een minderjarige cliënt. Sowieso zijn mensen die op zo'n zitting zitten nog verdachte en geen dader. Dat is natuurlijk voor mij als advocaat een redelijk makkelijke scheidingslijn. Voor de andere professionele partijen ook. Voor

slachtoffers is het vaak heel lastig om daar onderscheid in te maken. Ik vind het moeilijk. Ik vind het een onwenselijke uitspraak. Als het 1 uitspraak is in een heel stuk, dan ga ik daar geen punt van maken in een zitting. Het leed is dan ook al geschied. Op het moment dat die uitspraak is gedaan, dan heeft mijn minderjarige cliënt hem al gehoord. Ik denk wel dat het belangrijk is dat slachtoffers die van het spreekrecht gebruik gaan maken proberen dit soort uitwassen eruit te halen. Het is natuurlijk niet zo dat de wet voorschrijft dat iemand zich moet laten bijstaan door een medewerker van Slachtofferhulp en dat als degene vindt dat een zin niet kan, het slachtoffer die zin eruit moet halen. Het slachtoffer kan hem toch voorlezen. Het zorgt voor extra spanningen. Het zal er ook voor zorgen dat verdachten die onschuldig zijn, extra gekwetst worden door dit soort uitspraken.

(I): Wat vindt u dan van de verhoudingen tussen de onschuldpresumptie en het spreekrecht?

(A): Ja, dat is een probleem wat meer op de tocht komt te staan. Professionele spelers zullen zich niet snel baseren op luchtkastelen, die zullen zich op het dossier baseren op het moment dat ze wat zeggen. Die zullen beter de grenzen weten te bewaken, dan een burger die geen professional is en die er vanuit emotie inzit. Dat is waar de wetgever kennelijk voor gekozen heeft. De onschuldpresumptie is niet geschreven voor het slachtoffer, die is geschreven voor de rechter en de officier. De rechter moet onbevooroordeeld in zo'n zaak zitten tot het einde. De officier mag best stelling nemen, die kiest er al voor om iemand iets ten laste te leggen, omdat hij vindt dat iemand schuldig is en van mening is dat er voldoende bewijs voor is.

(I): Slachtoffers kunnen gaan spreken over bewijs en daderschap.

(A): Sterker nog, het kan zijn dat in een grote zaken er 8 of 9 officieren of advocaten staan, die het dossier gaan uitpluizen. Een benadeelde partij heeft ook recht op het dossier. Nu de belangen en de rechten van de slachtoffers groter zijn, denk ik dat je minder makkelijk als officier kunt weigeren dat een benadeelde partij het dossier gaat krijgen. Die 16 ordners moeten dan bijvoorbeeld ook aan de advocaat van het slachtoffer worden verstrekt. Je kunt dadelijk krijgen dat de officier 1 uur bezig is met zijn requisitoir en dat er 8 advocaten 4 uur bezig zijn met hun spreekrecht, om zich uit te laten over het bewijs en wat er moet gebeuren. De weegschaal van Vrouwe Justitia die kan dan wel eens in onbalans komen.

(I): Bent u bekend met het arrest van het Hof 's-Hertogenbosch van 24 mei 2004, ECLI:NL:GHSHE:2004:AQ5509?

(A): Ja, dat is inmiddels vaste rechtspraak.

8 (I): Het slachtoffer heeft op grond van artikel 495b lid 1 Sv in beginsel toegang tot een besloten zitting. Wat vindt u hiervan?

(A): Soms vind ik het goed, omdat als iemand slachtoffer is in een zaak met een jeugdige, dan kan het heel goed zijn voor een verdachte om te horen en te zien wat het met een slachtoffer gedaan heeft. Er kan dan een kwartje vallen dat het niet alleen om hemzelf gaat, maar dat er ook iemand is die veel leed ervan heeft gehad. Dat iemand op de zitting aanwezig is, hoeft helemaal niet negatief te zijn. Het feit is wel dat sommige minderjarigen daar grote problemen mee hebben. Als je praat over 100 minderjarigen, denk ik dat 15 mensen daar problemen mee hebben. De meeste vinden het wel vervelend, maar liggen er niet wakker van. Je moet als advocaat kijken of je cliënt nog onbevangen antwoord kan geven op vragen van de rechter/officier of zijn persoonlijke omstandigheden kan toelichten. Is dat niet mogelijk, dan moet je kijken of je een situatie kunt scheppen waarin dat wel kan. Ik denk dat het dan ook mogelijk is dat de rechter mensen de toegang

ontzegd. Dat kan ook lastig zijn als een rechter weet dat die mensen speciaal voor een zitting zijn gekomen.

(I): Voert u ook wel eens verweren op dat gebied?

(A): Ja, dat heb ik wel eens gedaan. Ik vraag dan of het slachtoffer niet bij de bespreking van de persoonlijke omstandigheden van mijn cliënt te laten zijn.

(I): Maakt dat een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van een minderjarige verdachte?

(A): Ja. Vaak is dat van tevoren besproken. Sommige cliënten maken zich daar van tevoren al zorgen over en willen niks zeggen als het slachtoffer naar de zitting komt. Je probeert dan een situatie te creëren dat een slachtoffer de zittingszaal verlaat.

(I): Weeg je dat van tevoren altijd af of een minderjarige verdachte dat aankan?

(A): Bij de zwaardere zaken schat je dat in en daar heb je het over. De meeste minderjarige zaken zijn gelukkig niet heel zwaar. Als een minderjarige van 17 wordt verdachte van 3 woninginbraken, zal de minderjarige er niet veel problemen mee hebben als de slachtoffers aanwezig zijn. Het wordt anders als er al heel lang een probleem bestaat tussen verschillende mensen. Er kan een hele gespannen sfeer ontstaan op het moment dat die mensen elkaar zien. Dan voel je als advocaat aan dat je hierover moet praten.

(I): Vindt u dat de rechtbank goed omgaat met de aanwezigheid van slachtoffers bij jeugdstrafzaken?

(A): Ja, dat denk ik wel. In het verleden was het makkelijker om iemand buiten de zittingszaal te houden of iemand niet te laten spreken. Voorheen mochten mensen zich niet uitlaten over de persoon van de verdachte of over wat er met de zaak moest gebeuren. Omdat dat nu wel gebeurt, ben ik benieuwd hoe de rechter daarmee omgaat. De rechter moet daar zelf ook nog een weg in vinden. Ik denk dat het heel goed is als rechtbanken daar een intern protocol voor proberen te maken, om te kijken hoe ze met die aanwezigheid moeten omgaan en wanneer je iemand vraagt om te stoppen met praten. Ook kan daar in opgenomen worden dat bepaalde opmerkingen ongepast zijn. Je kunt ze dan daarop aanspreken. Ik denk dat het belangrijk is dat er uniform mee wordt omgegaan. Het moeilijke is wel dat iedere zaak anders is. Het is moeilijk om daar een mooi protocol voor op te stellen.

(I): Vindt u dat een rechter standaard moet bespreken of een slachtoffer bij de persoonlijke omstandigheden aanwezig mag zijn?

(A): Bij een minderjarige heb je natuurlijk altijd een advocaat op zitting. Ik denk dat je van een advocaat mag verwachten dat hij voor het belang van zijn cliënt opkomt en zelf van tevoren al contact zoekt en verzoekt om toegang tot bepaalde onderdelen te ontzeggen. Anders vind ik dat hij aan het begin van de zitting daar duidelijkheid over moet vragen. Het kan natuurlijk ook zijn dat er advocaten zijn die hun werk niet goed doen of waarvan de kinderrechter zelf denkt dat de balans te veel scheef gaat raken. De rechter kan dan in het belang van een eerlijk strafproces iemand vertellen dat hij even weg moet. Een rechter heeft soms ook rapporten gelezen van de Raad voor de Kinderbescherming of de jeugdreclassering. Als hij leest dat een kind hele nare dingen heeft meegemaakt en weet welke aspecten aan de orde zullen komen, dan kan ik me voorstellen dat de rechter het uit zichzelf zegt. De rechter kan zeggen: 'Ik ga nu een stuk van de pro Justitia rapportage bespreken, dan wil ik u vragen om de zittingszaal te verlaten'. Als ik dan advocaat van de

benadeelde partij zou zijn, dan zou ik wel zeggen dat ik daar bij zou willen zijn. Als een deskundige namelijk gaat zeggen dat iemand geheel ontoerekeningsvatbaar is, dan kan ik me voorstellen dat die advocaat zich daar over uit moet kunnen laten.

(I): Vaak kunnen slachtoffers juist door de persoonlijke omstandigheden begrijpen waarom iemand een strafbaar feit heeft gepleegd.

(A): Ja, dat is soms ook een reden dat ik het prima vindt dat ze erbij zitten. Dan begrijpen ze het ook. Ik heb ook wel eens meegemaakt dat een cliënt van mij zich omdraait naar de slachtoffers en zegt: 'het spijt me heel erg dat jullie bang zijn geweest. Ik wil jullie graag compenseren maar ik heb gewoon echt niks'.

In dit geval liet de rechtbank het ook toe. Ze vonden het eigenlijk wel goed wat hier gebeurde. Het kwam ook heel oprecht over. Het was een hele beperkte jongen, dan kunnen slachtoffers dat ook zien.

(I): Wanneer is voor u het moment dat u gaat vragen of het slachtoffer bij de persoonlijke omstandigheden de zaal kan verlaten?

(A): Hoe jonger het kind is, hoe meer het kind beschermd moet worden. Kinderen van 12/13 zijn echt jong. Dan zal je eerder op de bres gaan staan dan voor een jongen van 17. Ook als je weet dat de persoonlijke omstandigheden heel triest zijn of als iemand geen prater is en je de woorden er echt uit moet trekken. Hoe meer mensen er op een zitting zijn, hoe moeilijker het voor ze is om te gaan praten. Ik probeer dan wel om de situatie in de zittingszaal zo gunstig mogelijk te krijgen voor mijn cliënt.

9 (I): Wat vindt u van een openbare behandeling op grond van artikel 495b lid 2 Sv?

(A): Daar ben ik echt zwaar tegenstander van. Een openbare zitting is nooit in het belang van een minderjarige. Op het moment dat de deuren open gaan en er toegang voor iedereen wordt toegegeven, betekent dat ook dat de pers aanwezig kan zijn. Uitspraken die worden gedaan over mijn cliënt, kan iedereen dan op internet zetten. Ik denk dat we dat niet moeten willen. Ik zie daar het belang ook niet van in. Ze proberen het soms in hele zware zaken die heel veel rumoer teweeg hebben gebracht.

(I): Wat vindt u ervan als de pers bijzondere toegang krijgt tot een jeugdstrafzitting?

(A): Dat kan te veel gevolgen hebben en daarom moet je het aan de voorkant niet willen. Ik kan me wel voorstellen dat het openbaar ministerie of de rechtbank voorlichting geeft over de strafeis of over de straf die is opgelegd. Je hebt daar persvoorlichters voor. Ik vind dat er bijna geen denkbare situaties zijn dat je de pers zou moeten toelaten in jeugdstrafzaken.

Soms worden er naast een benadeelde partij nog 6 of 7 mensen toegelaten. Dan vraag ik ook wie deze mensen zijn en waarom ze er allemaal bij moeten zijn. Ik begrijp dat een jeugdig slachtoffer zijn ouders meeneemt, maar ik vind dan niet dat oma er ook bij moet zijn.

Aan het deel over het spreekrecht kan ik nog toevoegen dat ik vind dat je niet onnodig grievend/vexatoir mag zijn. Als het niet nodig is, hoef je iemand niet te kwalificeren als onmens. Je zou kunnen zeggen dat mensen zich niet mogen uitlaten over de persoon van de verdachte. Van sommige slachtoffers hoeft een verdachte ook niet naar de gevangenis, ze vinden het belangrijker dat iemand ervan leert. Dat heb ik ook wel eens gehoord in best zware zaken. Het is echt niet altijd negatief voor je cliënt wat er wordt gezegd.

Als iemand zegt: 'je bent een heel min mannetje'. Dan is dat de mening van hoe je tegen een persoon aan kijkt. Terwijl als je zegt: 'de daad die jij mij hebt aangedaan is verschrikkelijk geweest en ik denk dat je daarom een gevangenisstraf moet krijgen', laat zich niet uit over de persoon, maar alleen over de daad. Ik denk dat je als rechter daar een duidelijke knip in kunt zetten en het verhaal anders kan afbreken. Anders ga je op een gegeven moment ook een mens kapot maken. De meeste mensen doen daar niks mee, maar er zijn ook mensen die dat niet over hun kant kunnen laten gaan.

(I): Zegt u dan ook tegen uw cliënt dat hij daar niet op moet reageren?

(A): Ja, natuurlijk. Je wilt niet dat je cliënt agressief gaat worden. De rechter kan dan denken dat de ware aard van je cliënt naar boven komt. Ik adviseer ze om geen opmerkingen te maken en gewoon naar voren te kijken.

Een ander criteria voor het spreekrecht is misschien dat een slachtoffer niet in herhaling moet vallen. Op het moment dat iemand iedere keer hetzelfde gaat zeggen, zou een rechter misschien kunnen ingrijpen en het slachtoffer vertellen dat hij duidelijk is geweest. Het wordt wel lastig voor rechters om hier goed mee om te gaan. Nu zien we er nog weinig van, maar dat gaat wel veranderen.

(I): Slachtoffer krijgt misschien ook meer het idee dat hij de rechter kan beïnvloeden met zijn spreekrecht.

(A): Dat is ook zo. Je ziet in zaken waarvan van het spreekrecht gebruik wordt gemaakt de strafmaat omhoog vliegen. Dat is killing. Het is iets anders als je het op papier ziet of dat iets in de zittingszaal wordt gezegd door iemand die daar in tranen staat. Dat heeft een enorme impact.

Bijlage 9 Interview met mr. M. Meeuwisse

Informed consent

Dit interview maakt deel uit van mijn scriptie. In mijn scriptie onderzoek ik de vraag hoe de uitbreiding van het spreekrecht van het slachtoffer en de aanwezigheid van het slachtoffer bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting, zich verhouden tot de rechten en de bescherming van een minderjarige verdachte die hem enerzijds vanuit nationale wetgeving en anderzijds vanuit internationale verdragen worden geboden.

De geschatte tijdsduur van dit interview is ongeveer 30 minuten. Met uw instemming wordt het gesprek opgenomen. De verkregen data wordt op papier uitgewerkt en als bijlage bij dit onderzoek opgenomen. Indien u dit wenst, wordt de uitwerking van de opname ter controle aan uw voorgelegd.

De scriptie wordt op de HBO-kennisbank gepubliceerd indien het stuk wordt beoordeeld met een 7 of hoger. Het onderzoek en de bijlage zijn dan in principe voor iedereen toegankelijk. Indien u anoniem wilt blijven, kan daar rekening mee worden gehouden.

Toestemming:

- Interview opnemen:
- Uitwerking van het gesprek ter controle voorleggen: /
- Het interview mag in de bijlage worden gepubliceerd:

Datum: 6-12-2016

Handtekening:

Voor vragen, neem gerust contact op met Suzanne Janssen via:
S.G.C.Janssen@rechtspraak.nl of telefonisch via 0646458939.

Gegevens respondent:

Naam: mr. M. Meeuwisse

Functie: Jeugdrechter, Rechtbank Zeeland-West-Brabant

Interview gehouden op dinsdag 6 december 2016 om 10.00 uur, locatie: Rechtbank Zeeland-West-Brabant te Breda

Interviewer (I): Kunt u mij iets vertellen over uw loopbaan?

Mr. M. Meeuwisse (M): Ik ben nu 16 jaar rechter. Ik ben begonnen in het strafrecht. Daarna heb ik familierecht, faillissementsrecht en schuldsaneringen gedaan. Toen ben ik rechter-commissaris in strafzaken geworden en nu ben ik 3 jaar jeugdrechter.

1 (I): Wat vindt u van de verruiming van het spreekrecht?

(M): Ik vind het niet zo'n probleem dat het slachtoffer wat meer kan zeggen dan alleen die beperking. Toen die verruiming kwam met het spreekrecht, toen vonden we dat allemaal heel veel. Dat is heel erg meegevallen. We dachten toen dat we eindeloze lange zittingen zouden hebben met hele heftige verhalen van slachtoffers. Dat blijkt in de praktijk behoorlijk mee te vallen. Het wordt heel vaak een schriftelijke slachtofferverklaring. Nu ga je nog nadrukkelijker zeggen dat ze een echte rol hebben. Ik denk zelf dat je slachtoffers toch een beetje op het verkeerde been zet. Je zegt, je mag van alles verklaren, maar aan de andere kant kunnen wij niet met alles rekening houden. Als iemand iets gaat zeggen over de bewezenverklaring, dan kan je daar in principe niks mee, tenzij je diegene als getuige gaat horen. Dat kan alleen als er een noodzaak is. Volgens mij zit je daar al snel aan. In het commentaar wordt gezegd dat het aan de rechter is om te beslissen om een slachtoffer als getuige te horen. Je zit nog altijd met het wettelijke punt, er moet een noodzaak zijn. Is die noodzaak er wel? Als iemand met een alternatief verhaal komt als slachtoffer, dan zou ik me kunnen voorstellen dat er een noodzaak is. Dan is iedereen het erover eens. Aan de ene kant zeg je: een veel grotere rol. Aan de andere kant zal dat misschien wel meevallen, want we kunnen er niet zo veel mee. En bovendien, je belast slachtoffers ook doordat ze misschien het risico lopen als getuige gehoord te worden. Dan draait het ineens om je. Dan ben je ineens getuige, je wordt beëdigd. Dan is het aan de verdediging om vragen te stellen. Dan loop je het risico dat het een hele onaangename ervaring wordt voor het slachtoffer. Hij gaat er misschien heen met de gedachte, ik mag hier zeggen wat ik wil en ik zal ook zeggen wat ik van het feit vindt. Dan kan zo'n slachtoffer flink doorgezaagd worden door de verdediging. Ik vraag me af of daar heel goed overna gedacht is in het hele verhaal. Dat risico, in grote strafzaken met gehaaide advocaten..

Daar ben je als voorzitter wel bij en je kunt wel ingrijpen. Maar als iemand met een verhaal komt: ik vind dit en het is zo gegaan, dan mag je als verdediging daar vragen over stellen. Ik ben heel benieuwd hoe het gaat uitpakken.

(I): Het strafproces kan ook de andere kant opgaan als advocaten namens het slachtoffer gaan spreken.

(M): Ja, je kunt je natuurlijk laten vertegenwoordigen door een advocaat. Ik zou het wel raar vinden als een advocaat gaat spreken. Als een advocaat gaat vertellen wat hem is aangedaan en wat het heeft gedaan, dat is niet handig. Als het gaat over de rest van een verklaring, dat zou in theorie kunnen. Daar kun je niks tegen doen. Daar zit ook het probleem, tot hoe ver laat je het gaan? Het kan een enorme vertraging opleveren. Het

staat er eigenlijk vrij onbeperkt. Hij kan 'een verklaring' afleggen. Dat kan over alles zijn. Waar ligt de grens waar je als voorzitter kan zeggen: dit gaat nu wel heel ver.

(I): Waar zou voor u de grens liggen?

(M): Je trekt voor zo'n zaak een bepaald aantal uren uit, als je ziet dat er allemaal slachtoffers met advocaat komen. Dan moet je gaan zeggen: we trekken er een hele dag of middag voor uit. Ik denk dat ik niet snel als voorzitter zou kunnen zeggen: nu moet je echt ophouden want de tijd is op. Je kunt altijd proberen om iemand bijvoorbeeld 10 minuten te geven. Op grond van de wet kan het gewoon en kunnen ze een behoorlijk lang verhaal houden.

(I): Had u laatst een zaak waar het slachtoffer de hele tijd door de zitting heen praatte?

(M): Er zaten meerdere mensen binnen. Ik instrueerde die zaak. Ze zaten er inderdaad een paar keer doorheen praten. Ik heb toen gezegd: u komt straks aan de beurt. Maar dat was meer dat ze niet doorhadden wat het was. Als voorzitter kan ik natuurlijk wel zeggen dat ze straks pas aan de beurt komen. Dat vind ik nog niet eens zo'n probleem.

(I): Het spreekrecht is dus wel gewoon voor 1 moment?

(M): Ja, je moet voorkomen dat slachtoffers er voortdurend door heen praten. Ik vind het wel goed als je zegt, dat is het moment voor jou en dan mag je wat zeggen. We laten elkaar uitspreken. Dat maakt het qua organisaties van de zitting heel handig.

(I): Heeft het spreekrecht ook invloed op de positie van de verdachte?

(M): Dat denk ik. Uiteindelijk staat er iemand op en die gaat een verhaal houden over wat het feit met hem gedaan heeft en wat hij er verder van vindt. Onbewust heeft het een zekere invloed op je. Dat was al met de verruiming van de vorige keer. Je hebt niet nodig om te weten hoe erg het voor iemand is. Dat kan je ook wel lezen uit de aangifte. Toch kan het soms ook indruk maken. [Bespreekt zaak die indruk heeft gemaakt]

Het voegt wel iets toe aan het geheel.

Het is verkeerd dat slachtoffers denken dat dat iets doet. Soms kan er uit een slachtofferverklaring nog wel iets meer komen. Het grote probleem is denk ik dat slachtoffers denken dat ze een onderdeel van het geheel vormen en dat het meegenomen wordt en meegenomen wordt in de strafmaat. Dat deden we daarvoor ook al wel. Los van het spreekrecht. Je doet het voor de verwerking. Als dat helpt, dan is dat prima. De vraag is wel of het strafproces daarvoor is. Het gaat best wel ver.

2 (I): Heeft u het onbeperkte spreekrecht al meegemaakt in de praktijk?

(M): Nee. Ik heb ook de indruk dat het nog niet helemaal is doorgedrongen. Ook bij advocaten. Soms vraag ik nadrukkelijk: wilt u verder nog iets toevoegen? Dan zeggen ze nee. Je geeft ze eigenlijk gewoon het woord. Het is voor ons om te kijken hoe ver het gaat. Dat is goed om daar nog eens heel goed over na te denken over hoe ver ik het laat gaan. Ik denk dat het wettelijk gezien best ver kan gaan.

3 (I): Zou u bij een minderjarige verdachte minder toestaan als bij een meerderjarige verdachte en dus eerder ingrijpen als het slachtoffer in zijn spreekrecht te ver gaat?

(M): Eigenlijk niet. Het slachtoffer heeft dat recht ook bij een minderjarige. Je bent misschien wel iets meer gebrand erop dat je niet wilt dat het een soort aanval op die

minderjarige wordt. Daar ben je scherper op. Je zit daar niet om die minderjarige af te branden. Je bent bij een minderjarige altijd iets meer met zijn welzijn bezig. Het is ook een besloten zitting. Je laat al iemand van buiten toe. Dat kan, maar het moet niet te ver gaan.

(I): In de zaak van Nicole van den Hurk noemde haar vader Jos de G: Dit is geen mens, maar een vreselijk wezen. Of mogen we deze ademende vleesmassa, niet de titel mens geven?

4. Vindt u dat een slachtoffer nu alles mag zeggen?

(M): Nee, hij mag niet alles zeggen. Er zit een grens aan. Of je niet meer correct bent, beledigend mag niet. Een ademende vleesmassa vind ik al wel ver gaan. Bij een volwassenen zou ik denk ik het denk ik iets langer laten doorgaan dan bij een minderjarige. Dit is natuurlijk ook uit de media. Dat heb je bij een minderjarige gelukkig niet. Hier zou je bij een minderjarige wel kunnen zeggen: dit gaat te ver. Hier stopt het. Je zit hier niet om iemand te beledigen.

(I): Voor de meeste mensen ligt er een grens dat je je wel moet beperken tot het feit. Je moet niet op de persoon gaan spelen.

(M): Je kan dan hooguit zeggen: een ademende vleesmassa, dan ga je op de man af. Maar strikt genomen staat er niet iets in de wet dat er een beperking is ten aanzien van het feit. Het kan alle kanten op.

(I): Het strafproces mag niet onnodig worden belast.

(M): Dat is ook vrij ruim. Je geeft iemand het woord. Diegene heeft dat voorbereid en gaat een verhaal afsteken. Als iemand daar zit en zegt: ik heb het recht om mijn verklaring hier af te leggen. Dan moet je gewoon zeggen, oke.

(I): Sommige rechtbanken stonden wel toe dat slachtoffers meer mochten verklaren. Nu is het overal gelijk. Dat is ook een van de redenen voor de gewijzigde wetgeving.

(M): Dat klopt wel, de grens tussen wat het feit met je gedaan heeft en iets zeggen over het feit en mogelijke bewezenverklaring of de strafmaat, die grens is ook best vaak. Je gaat er soms overheen. Daar kan je heel strak inzitten en zeggen dat ze alleen wat mogen zeggen over de gevolgen. Maar het klopt wel dat je daar niet even strikt in kunt zijn.

Er ligt nu een grote taak voor slachtofferhulp dat slachtoffers van tevoren weten wat ze kunnen verwachten, wat gebeurd er met mijn verklaring, waarover mag ik iets zeggen en wat wordt daar dan van meegenomen. Je moet iets doen aan het verwachtingenmanagement van het slachtoffer. Je kunt ze ook sturen met een schriftelijke slachtofferverklaring. Slachtofferhulp zegt volgens mij al vrij snel: we kunnen u helpen bij een schriftelijke slachtofferverklaring. Dan hoeft u zelf niet de confrontatie aan te gaan. Dan kunt u bovendien vragen of de rechter dat voorlees. Ik heb de indruk dat ze sturen richting een schriftelijke slachtofferverklaring. Als je met de uitbreiding zou zeggen: je mag ook nog wat anders zeggen. Dat zou je daarin kunnen verwerken. Een slachtoffer doet aangifte en krijgt meteen te horen dat er een instelling is die ze kan helpen. Ze worden dan verwezen naar slachtofferhulp. Je zou dan kunnen zeggen, als slachtoffers goed begeleid worden, dan kanaliseer je het een beetje. Dan zal in veel gevallen die schriftelijke slachtofferverklaring uitgebreid worden met bijvoorbeeld iets over het feit.

(I): Veel mensen willen juist iets over de straf zeggen.

(M): Ja. Ik ben heel benieuwd hoe het beleid is van slachtofferhulp. De vorige keer bij de uitbreiding van het spreekrecht hebben ze daar best goed op ingespeeld, door die

schriftelijke slachtofferverklaring. Daar wordt vrij veel gebruik van gemaakt. Het valt mij op dat in jeugdstrafzaken dat slachtoffers er niet bij zijn. Dat ze het erbij laten. Ik vind het aantal slachtoffers dat wij op zitting hebben erg meevallen. Dat is ten opzichte van het volwassenstrafrecht opvallend. Dat kan best een instructie zijn, maar dat weet ik niet. Ik ben hier wel benieuwd naar.

5 (I): Heeft u behoefte aan nadere richtlijnen?

(M): Ik vind het heel vaag. Het kan heel ver gaan. Het zou goed zijn als dat wat nader wordt bepaald. Dat je niet komt met iets als: 'een verklaring'. Dat kan zoveel inhouden. Het zou misschien goed zijn als je zou zeggen: 'over het feit' of 'over het feit en de strafmaat'. Maar nu is het wel heel erg onbepaald.

(I): Nu is er voor de rechtbank ook weinig om op in te grijpen.

(M): Ja, heel weinig. Je kunt alleen je voorzittersbevoegdheid gebruiken. Je kan zeggen dat er maar 1,5 uur voor is uitgetrokken, de volgende zaak staat weer. We kunnen niet uren gaan uitlopen. Als iemand zegt: ik heb een verhaal van 2 uur en ik wil dat nu gaan voordragen, dan denk ik dat je moet zeggen, dan gaan we de zaak aanhouden en gaan we dat op een ander moment doen. De vraag is of het zo ver zal gaan. Hoe meer advocaten je erbij haalt, hoe meer kans dat het lange verhalen worden en dat het een behoorlijke inbreuk gaat zijn. Ik ben heel benieuwd. Tot nu toe vind ik het meevallen. Mensen hebben het recht om iets te zeggen, daar moeten wij rekening mee houden in onze planning. We weten het vaak alleen niet zo lang van tevoren. Strafprocedures kunnen zo langer duren. Het kan echt uit de hand lopen op het moment dat de verdediging gaat zeggen, nu komt er een heel verhaal, nu willen we deze meneer als getuige horen. Advocaten van verdachten gaan daar gebruik van maken. Dat begrijp ik ook wel. Op het moment dat het slachtoffer dat uitspreekt, bijvoorbeeld een andere visie op het feit. Ik hoor dat wel. Dus je kan wel zeggen dat het niks met je doet, maar ik snap van een advocaat wel dat hij zegt, dan wil ik daar nog wel even wat vragen over stellen.

5 (I): Het slachtoffer heeft op grond van artikel 495b lid 1 Sv in beginsel toegang tot een besloten zitting. Wat vindt u hiervan?

(M): Ja, dat is zo. Het recht is er. Ik heb er geen moeite mee. Zulke dingen soms ook echt helpen. Soms is er interactie tussen een verdachte en een slachtoffer. [bespreekt een zaak]

Dat kan voor een jeugdige ook belangrijk zijn.

Ik merk wel dat minderjarige moeite hebben om zich te verplaatsen in het slachtoffer. Als het slachtoffer in de zaal zit en je moet ook nog de draai maken dat je je verontschuldigen aanbiedt en dat je begrijpt wat het met je heeft gedaan. Veel jongeren die wij zien die kunnen dat nog niet. Als ze het zeggen, heb ik vaak de indruk dat het een ingestudeerd verhaal is en dat de advocaat heeft gezegd dat hij moet zeggen dat het hem spijt.

(I): Is dat ook een reden waarom er vaak geen bijzondere toegang wordt verleend?

(M): Ik vind dat ze er gewoon bij mogen zijn, er wordt soms wel eens een beroep op gedaan om ze niet bij de persoonlijke omstandigheden te laten zijn. Dat wijzen we dan wel eens toe.

(I): Alleen als de advocaat van de minderjarige het aankaart?

(M): Ja. Ik zou dat niet snel zelf doen. Dat hoort erbij en misschien helpt het ook een minderjarige te beseffen wat hij heeft gedaan. Als er specifieke dingen zijn in de persoon,

dat hoeft nou niet. Als het mensen zijn uit de directe omgeving en er behoorlijk wat met die jongen aan de hand is.

Als advocaten het vragen wijs ik het niet altijd toe, dan trekken we ons terug. Het is echt een aparte beslissing. Het is het belang van de een om het hele strafproces bij te wonen, tegen het belang van de privacy van de minderjarige. De rapportages gaan soms heel ver. Je kijkt dan ook naar de leeftijd.

(I): Komt die belangenafweging nu anders te liggen doordat een slachtoffer meer rechten krijgt?

(M): Ja, maar het is de vraag of je het dan nog steeds zou doen. Maar ik vind wel dat je die belangenafweging nog steeds moet maken.

6 (I): Wat vindt u van een openbare behandeling? Dat kan toch nooit in het belang van een jeugdige zijn?

(M): Dat zou ik niet snel doen. Het is met alles erop en eraan. De pers vraagt wel vaak of ze erbij mogen zijn (artikel 495b lid 1 Sv). Als het al op straat ligt, dan kan je je afvragen of je zo strikt moet zijn. Maar dat is wel lastig. Als de pers eenmaal binnen is, dan mogen ze ook heel veel opnemen. Er zou dan heel veel kunnen worden uitgezonden. Dat lijkt mij bijna nooit in het belang van de minderjarige. Ze kunnen bij de uitspraak zijn. We krijgen best vaak zo'n verzoeken. Hier hebben we nog nooit de pers toegelaten.

Bijlage 10 Interview met J. Beijer

Informed consent

Dit interview maakt deel uit van mijn scriptie. In mijn scriptie onderzoek ik de vraag hoe de uitbreiding van het spreekrecht van het slachtoffer en de aanwezigheid van het slachtoffer bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting, zich verhouden tot de rechten en de bescherming van een minderjarige verdachte die hem enerzijds vanuit nationale wetgeving en anderzijds vanuit internationale verdragen worden geboden.

De geschatte tijdsduur van dit interview is ongeveer 30 minuten. Met uw instemming wordt het gesprek opgenomen. De verkregen data wordt op papier uitgewerkt en als bijlage bij dit onderzoek opgenomen. Indien u dit wenst, wordt de uitwerking van de opname ter controle aan uw voorgelegd.

De scriptie wordt op de HBO-kennisbank gepubliceerd indien het stuk wordt beoordeeld met een 7 of hoger. Het onderzoek en de bijlage zijn dan in principe voor iedereen toegankelijk. Indien u anoniem wilt blijven, kan daar rekening mee worden gehouden.

Toestemming:

- Interview opnemen:
- Uitwerking van het gesprek ter controle voorleggen:
- Het interview mag in de bijlage worden gepubliceerd:

Datum:

6-12-2016

Handtekening:

Voor vragen, neem gerust contact op met Suzanne Janssen via:
S.G.C.Janssen@rechtspraak.nl of telefonisch via 0646458939.

J. Beijer

Gegevens respondent:

Naam: J. Beijer

Functie: Juridisch medewerker, Slachtofferhulp Nederland

Interview gehouden op vrijdag 6 december 2016 om 12.00 uur, locatie: Rechtbank Zeeland-West-Brabant te Breda

Interviewer (I): Kunt u mij iets vertellen over uw loopbaan?

J. Beijer (B): Ik werk ongeveer 12 jaar bij slachtofferhulp, waarvan 8 jaar als juridisch medewerker. Ik ben begonnen als juridisch medewerker met vooral spreekrecht, dat was toen een apart specialisme. Nu is het ondergebracht bij de juridisch medewerkers die én voegingen maken én zich bezig houden met spreekrecht. Ik ben een uitzondering, ik maak geen voegingen. De anderen doen beiden. Ik doe vooral spreekrecht in het geval er geen voeging is, dat is namelijk altijd mijn specialisme geweest. Ik hou me bijvoorbeeld bezig met verkeerszaken, de verzekering komt dan om de hoek kijken. Bij de zaken waarbij een aparte letselschadeadvocaat de voegingen doet, bemoeien wij ons alleen met het spreekrecht. De rest laten we voor wat het is.

1 (I): Wat vindt u van de verruiming van het spreekrecht?

(B): Ik heb nu 2 wijzigingen meegemaakt. De eerste was dat het spreekrecht héél beperkt was, alleen slachtoffers en nabestaanden mochten over de gevolgen spreken. De volgende verandering was naar aanleiding van de Amsterdamse zedenzaak. De groep die gebruik mocht maken van het spreekrecht is toen uitgebreid. Inhoudelijk was het hetzelfde gebleven, er mocht nog steeds alleen over de gevolgen gepraat worden. Nu per 1 juli is het inhoudelijk veranderd. Ik had er wat schrik voor. Je loopt het risico (althans dat dacht ik) dat je als slachtoffer als een soort ongeleid projectiel die procesingang in zou komen en het ineens over dingen zou hebben waar een officier het niet over wilde hebben of geen weet van had. Ik moet je zeggen dat het mij voor 200% meevalt. Nog steeds beperken de meeste mensen zich tot de gevolgen van het misdrijf en willen zich niet bezig houden met de inhoud van de zitting. In sommige gevallen kun je je ook niet bemoeien met de inhoud, namelijk als je er niet bij bent geweest (als nabestaande bijvoorbeeld). Je loopt ook het risico dat je ineens getuige wordt, daar hebben mensen toch schrik voor.

2 (I): Geeft u slachtoffers en nabestaanden een advies over wat ze kunnen zeggen?

(B): In de meeste gevallen willen ze weten wat het spreekrecht nu eigenlijk is en wat ze mogen zeggen. De meeste mensen weten het niet. Ik leg hun dan uit wat de beperkingen van het spreekrecht zijn. Tijdens het gesprek komen we dan wel op een goed punt uit. We schrijven de verklaring samen of ze gaan hem zelf schrijven en ik kijk hem na.

(I): Nu hoeft u toch eigenlijk geen uitleg te geven over de beperkingen?

(B): Daar ben ik het niet helemaal mee eens. Officieel zijn er minder beperkingen, maar er zijn nog steeds beperkingen. Ik moet wel uitleg geven over de risico's van het niet beperken. Maar er zijn nog steeds beperkingen. We moeten niet denken dat je je gang kunt gaan.

De eerste beperking is dat je tegen de rechter spreekt en niet tegen een verdachte. Dus in de derde persoon enkelvoud. Althans, dat is de meest veilige manier. Als je dat plaatst in het juridisch kader, moet dat ook wel. Daar zit namelijk geen dader, maar een verdachte.

(I): Zegt u dat ook tegen het slachtoffer?

(B): Ja. Dat is makkelijker te accepteren voor mensen wanneer er een overval was en ze niet weten wie de overvaller is. Het is lastiger in de zaken waarin er ernstige mishandelingen in het kader van huiselijk geweld is. Dan weten ze dat het die verdachte is. Dan nog zeg ik dat het veiliger is om het tegen de rechter te vertellen. Dat is eigenlijk ook de bedoeling, want je spreekt in debatvorm. De verdachte hoort dat dan. Hij is nog niet veroordeeld op dat moment. Formeel zit daar een verdachte en niet een dader.

(I): Kunt u nog andere beperkingen noemen?

(B): Het moet gekoppeld zijn aan wat er op de zitting besproken wordt. Dat kan vooral vervelend zijn in zo'n huiselijk geweld situatie, waarbij de situatie al jarenlang gaande is. Nu komt er dan bijvoorbeeld één mishandeling voor. Over die andere minshandelingen wil men het wel hebben, maar dat mag officieel niet. We proberen het er dan wel een beetje doorheen te laten komen, maar dan zijdelings: 'het heeft een voorgeschiedenis'. Verder moeten mensen zich beperken tot het strafbare feit en tot datgene wat ten laste wordt gelegd. Daarnaast moet de betamelijkheid in acht worden genomen. Sommige mensen hebben de neiging om er een ongegeneerde scheldpartij van te maken. Dat gaan we niet doen.

(I): Dus als u een verklaring ziet waarin dingen staan die bij u niet door de beugel kunnen, zegt u daar wat van?

(B): Ja. Ik probeer uit te gaan van een situatie dat een rechter of een voorzitter niet een slachtoffer tot de orde gaat roepen. Ik probeer herhaalt slachtofferschap te voorkomen. Hij is al slachtoffer geworden. We moeten voorkomen dat hem nog een keer de mond gesnoerd wordt. Ik probeer uit te gaan van die situatie dat dat veilig is, zoals ik denk dat dat is. Aan de andere kant moet ik ook tegenmoet komen aan de wensen van het slachtoffer in het kader van de verwerking van het slachtoffer. Dat is uiteindelijk het doel waar het om gaat. Het kan wel eens wat wringen, maar meestal komen we er goed aan uit. Het vervelende is, dat zeg ik ook altijd, dat ik uit moet gaan van een situatie waarbij we een rechter hebben die bijvoorbeeld niet al te tolerant is. Er zijn rechters die ontzettend tolerant zijn en die tolereren alles. Ik moet uitgaan van de andere rechter. Het staat hem vrij om mensen meer te laten zeggen als dat eigenlijk mag. Dan nog loop je het risico dat een advocaat dan moeilijk gaat doen en het niet goed vindt. Rechters hebben die vrijheid. Als ze die niet hadden, dan hadden wij nooit spreekrecht gehad.

3 (I): Heeft u het onder de oude wetgeving meegemaakt dat rechters ingrepen?

(B): Ik heb wel eens gehad dat een rechter ingreep (dat was erg vervelend) op het recht dat iemand had. Iemand was vermoord, de huwelijksdatum met zijn vrouw stond vast. Ik dacht, dat moet geen probleem zijn. De rechter heeft het verboden want er lag op dat moment geen enkele officiële relatie. Er lag geen samenlevingscontract. De rechter zei: 'u bent geen nabestaande'. Ik heb ook wel eens meegemaakt dat de rechter zei: 'u mag uw verklaring voorlezen, maar de laatste zin niet'. Dat zeiden ze vooraf. Verder is het niet voorgekomen, maar ik ben er niet altijd bij geweest. Meestal gaat het goed.

4 (I): Waarom willen de meeste slachtoffers gebruik maken van hun spreekrecht?

(B): Omdat ze zich toch willen laten horen. Ze hebben er niet zo'n fiducia in dat de verdachte daar iets mee doet, maar ze willen wel duidelijk maken wat het hun heeft gedaan. Ze willen erbij betrokken zijn. Dat is ook de reden waarom het spreekrecht is ingevoerd.

5 (I): Wat vindt u van de angst dat slachtoffers kunnen denken dat ze de rechter met het 'onbeperkte spreekrecht' kunnen beïnvloeden?

(B): Ja, die angst is er. Het is mijn taak om daarvoor te waarschuwen. Dat doe ik absoluut. Dat noemen wij verwachtingenmanagement. Ik denk dat 20% van ons werk bestaat uit verwachtingenmanagement. Dat is nu iets meer dan in het verleden. In het verleden kon ik een duidelijke grens aangeven. Er zat een duidelijke grens tussen dader en slachtoffer. Nu moeten we zeggen, 'als je eroverheen gaat loop je het risico getuige te worden en loop je het risico de zaak meer kwaad te doen dan goed'. Je loopt het risico een ongeleid projectiel te worden. Je komt met nieuwe informatie waar de officier niks van af weet of je gaat tegen de strategie van de officier in. Overigens, de angst dat een rechter beïnvloedt wordt door een slachtofferverklaring, had er dan al lang moeten zijn. Regelmatig wordt er in vonnissen geciteerd uit slachtofferverklaringen. Het doet wel degelijk iets. In het verleden deed het alleen maar iets wanneer het ging over de strafmaat. Nu zou het iets kunnen doen bij het beoordelen van de schuldigheid. Maar nogmaals, bij mijn verklaringen na 1 juli wordt over dat deel amper iets gezegd.

6 (I): Adviseren jullie slachtoffers om zich te beperken tot de gevolgen?

(B): Ja. 1. Dat is veilig. 2. Dan heb je het ook echt over een stuk wat anders totaal onderbelicht kan blijven.

Ik zeg altijd tegen slachtoffers: 'dit is je kans om de overleden persoon (door het juridische gebeuren heen) een gezicht te geven' of 'dit is jouw kans om te vertellen hoe het nu echt voor jou was'. Het menselijk houden. Daar zit wel een grote angst voor mij, het lijkt alsof slachtoffers steeds meer gejuridiseerd worden. Het is begonnen vanuit het menselijke, het is goed voor de verwerking van slachtoffers. Af en toe lijkt het wel alsof de advocatuur het slachtoffer ontdekt heeft en daar ook iets mee gaat doen. Dan wordt het een juridisch verhaal en daar wil ik buiten blijven. Ik weet hoe het juridische verhaal in elkaar steekt, maar ik wil juist die oase van normaliteit erin brengen voor mijn cliënten.

7 (I): Waarom denkt u dat de wetgever aan bepaalde wensen van het slachtoffer tegemoet is gekomen?

(B): Ik geef nu een persoonlijke interpretatie, maar ik denk dat het een vorm van populisme is. Het is gebeurd om het slachtoffer meer rechten te geven, alleen denk ik dat die rechten meer kwaad kunnen aanrichten dan goed kunnen doen. Zolang de basis zo blijft, met een dader en OM, dan kun je niks doen. Of je moet in overleg gaan. De officier staat daar namens de staat. Die kan andere belangen hebben. Die heeft belangen van de staat in dezen. Of je moet ervoor kiezen om een echte Nebenklager te nemen, zoals in Duitsland. Dan heb je echt een slachtofferofficier of slachtofferrechter die meegaat. Ik vind dit echt een populistische maatregel, maar dat is persoonlijk.

(I): Het evenwicht raakt inderdaad verstoord.

(B): Het kan uit verhouding gaan, dat hangt er dus vanaf of ze wel of niet goed worden begeleid. Het hangt er ook vanaf vanuit welke hoek ze worden begeleid. Daarom spreek ik van juridisering. Je kunt een hele juridische benadering hebben.

(I): Het gevaar is misschien dat een advocaat het spreekrecht namens het slachtoffer gaat uitoefenen?

(B): Dat kan en dat mag. Ik zal je een voorbeeld geven. We hebben een workshop gehad van de laatste Moskovisch. Hij gaf een workshop over onder andere het begeleiden van slachtoffers, in het kader van voegingen. Er kwam iets naar voren waarop hij zei: 'als een

rechter dat niet wil horen, dan wraak je de rechter toch?'. Waarop ik vanuit mijn gedachtegoed en vanuit slachtofferhulp denk, 'wat baat dat?'. Dan kom je in een juridische procedure terecht. En is dat nou goed voor de verwerking van het slachtoffer? Ik kan er veel beter energie in stoppen om uit te leggen wat er gebeurd. Dat bedoel ik met juridisering. Dan loop je de kans dat het heel ver gaat.

(I): In de zaak van Nicole van den Hurk is ook gebruik gemaakt van het spreekrecht. In die zaak hebben ze ook de rechter gewraakt.

(B): Een slachtoffer heeft het recht om een gesprek te hebben met een officier. De officier heeft bijvoorbeeld geen tijd. De rechtszaak gaat wel gewoon door. Het is tegen ieders belang om dat te stoppen. Je hebt dus een recht, maar je krijgt hooguit te horen: 'sorry dat het niet is gebeurd'. Zo heb je er wel meer. Zo ook het wraken. Je gaat wraken en het wordt ongegrond verklaard. Er komt dan weer een teleurstelling overheen, terwijl alles gewoon door gaat. Dat moet je niet willen. Je moet zorgen dat de aandacht in een zaak uitgaat van de rechter naar een verdachte toe. Zodra er een discussie ontstaat over iets van het slachtoffer, gaat die aandacht naar het slachtoffer. De advocaat en de verdachte vinden dat prima. De aandacht is namelijk weg. Dat is zonde. Vandaar dat ik ook zeg dat sommige maatregelen redelijk populistisch zijn. In de praktijk is het toch anders en moet je overleggen. Het slachtoffer heeft bijvoorbeeld ook het recht om bij elke zitting aanwezig te zijn. Ook bij zittingen van de kinderrechter, tenzij de rechter het verbiedt. Als de rechter op voorhand zegt dat het niet mag, kan ik protest aantekeningen, maar die zitting gaat wel gewoon door. Er verandert niks. Ik ben bang dat ik de frustratie dan alleen maar verhoog.

(I): In de zaak van Nicole van den Hurk sprak haar vader tegen Jos de G: dit is geen mens, maar een vreselijk wezen. Of mogen we deze ademende vleesmassa, niet de titel mens geven?

8 Vindt u dat dit te ver gaat? En is een jeugdstrafzaak?

(B): Heeft hij specifiek de naam genoemd? Ik zou minimaal 'Dit' vervangen hebben door 'De moordenaar van mijn dochter is'... Die vader is er niet bij geweest. Je spreekt op een moment dat het nog ter discussie staat of hij de dader is. Daarom vind ik dat je daar voorzichtig in moet zijn. Ik zou proberen bij deze tekst te zeggen: probeer het iets algemener te houden. Wat er verder gezegd is, zou ik denk ik nog wel accepteren. Ik zou niet zeggen: 'DIT IS'. Op dat moment is het dat nog niet.

(I): Vindt u de woorden niet beledigend?

(B): Nee, ze zijn fors aangezet. Ik denk dat ik dit wel zou accepteren.

(I): Ook in een jeugdstrafzaak?

(B): Dan ga je je afvragen, in hoeverre een slachtoffer rekening moet houden met de scheiding van meerder- of minderjarigheid. Ik denk dat een slachtoffer zich moet bezig houden met wat er gebeurd is. Maar het ligt lastig.

(I): Deze uitspraak kan een minderjarige verdachte misschien eerder leed toebrengen?

(B): Ja, maar het hangt er helemaal vanaf in welke context de tekst wordt gebruikt. Ik hou mij minder bezig met het welzijn van de verdachte, ik sta nadrukkelijk aan de kant van het slachtoffer. Het kan goed zijn dat ik denk: 'dit moet je echt niet zo zeggen'.

9 (I): Geeft u een andere uitleg aan slachtoffers bij minderjarige verdachten?

(B): Nee. Wat hun aangedaan is, is hun aangedaan. Ik geef wel uitleg over hoe het procedureel eraan toe gaat. Verwachtingenmanagement. Ik zeg altijd, de straffen zijn heel anders dan in het volwassenrecht.

10 (I): Zou u nog iets willen veranderen aan de nieuwe wet?

(B): Ik zou zeggen, hou het bij de gevolgen. Een advies over de strafmaat, dat fietste we er toch altijd al in. Bijvoorbeeld: 'Ik vind toch dat hier een gepaste straf op moet komen', of 'Ik vind een gevangenisstraf wel op zijn plaats'. Tot nu toe ben ik er niet op afgestraft.

Dittrich vond het als rechter wel fijn om slachtoffers ook te laten spreken, dus hij heeft daar een wet van gemaakt. Dat is aan verandering onderhevig. Zo is het leven. Alles evalueert. De verklaringen van 8 jaar geleden zijn anders nu.

(I): Merkte u zelf ook dat slachtoffers de behoefte hadden om meer te zeggen?

(B): Nee. Ze wilden het hebben over wat het hun echt gedaan had. Daar wilden ze erkenning voor.

(I): In uw beleid is dus niks veranderd?

(B): Nee. Ik was er bang voor dat ik er veel tijd aan moest gaan besteden om dat uit te leggen. Niet om het te verbieden, want het staat iedereen vrij om te doen wat hij wil. Maar om te adviseren. Het is geen enkel probleem. We zijn er geen extra tijd mee kwijt. Het is mij reuze meegevallen.

(I): Heeft u het nu al meegemaakt dat slachtoffers meer willen zeggen of misschien vrijer praten?

(B): Ik ervaar geen verschil.

(I): Vindt u dat de rechters er goed mee omgingen/omgaan?

(B): Ja. Ik vind dat ze er goed mee omgaan.

(I): Wat zou er beter kunnen?

(B): Dat staat los van de wetswijziging. Het zou makkelijker zijn wanneer ik kon zeggen, alle rechters gaan er zo mee om. Of dat ik een keer vanuit de rechters hoor hoe het spreekrecht nu eigenlijk ervaren wordt. Wij krijgen geen feedback. Dat vind ik erg jammer, dat zou ik heel graag willen. Ik zou heel graag willen, al is het maar 1 keer per jaar, dat er een bijeenkomst is over hoe de rechters omgaan met wat wij aanleveren. Om van rechters te horen: 'hoe komt het binnen?'. Zijn er nog dingen die jullie ook zouden willen horen of willen zien. Wij weten het niet. We denken dat het goed is omdat het goed loopt. Voor mij zou dat heel prettig zijn.

(I): Dat zou voor de rechtbank ook nuttig kunnen zijn om te kijken hoe jullie daarmee omgaan.

(B): Dat weet ik wel zeker. Ik sprak een keer een rechter en die zei tegen mij dat ze graag zou willen weten als mensen het bijvoorbeeld niet durven voor te lezen. Mensen dienen dan een verklaring in, maar durven het niet voor te lezen. De rechter zou graag willen dat er dan ook stond: 'het slachtoffer wil graag gebruik maken van het spreekrecht, maar durft het niet'.

11 (I): Sturen jullie aan op een schriftelijke slachtofferverklaring?

(B): Ja. Dat is standaard bij slachtofferhulp. Als iemand gebruik wilt maken van het spreekrecht, stellen we samen een schriftelijke slachtofferverklaring op. We zeggen dat het slachtoffer die verklaring gaat voorlezen. In de meeste gevallen, 96/97% van de gevallen is dat de werkwijze. In ieder geval weten mensen dan wat ze voorlezen. Ze kunnen zich erop voorbereiden. Ze weten dat het vermoedelijk helemaal voldoet, er is namelijk naar gekeken. Maar ze hebben ook een vangnet. Stel dat ze het niet kunnen, dan ligt er toch een verklaring. Het lastige is dat met name politierechters de neiging hebben om vanwege de tijd erover te gaan mopperen en zeggen, waarom gaat u die verklaring nu voorlezen? Die kan ik toch zelf lezen. Mensen hebben het recht om hem voor te lezen, in het kader van verwerking is dat wel belangrijk. Gelukkig ben ik er dan bijvoorbeeld bij, om ze te wijzen op het recht. Soms is de schriftelijke slachtofferverklaring zo lang dat ik voorstel om een samenvatting voor te lezen.

(I): En anders eventueel van tevoren communiceren dat het een lange verklaring is en dat er meer tijd nodig is?

(B): Ja, maar dan nog. Het principe geldt:

- 1 Hoe meer woorden je nodig hebt om uit te leggen hoe je je voelt, hoe lager de geloofwaardigheid wordt, probeer het pakkend te houden.
- 2 Op een gegeven moment stopt het bij mensen. Je kunt beter kort, maar heel duidelijk een verklaring hebben, of een verklaring voorlezen. Ik ben geen voorstander van lange verklaringen.

(I): In jeugdstrafzaken kunnen slachtoffers helemaal geweigerd worden, maar dat gebeurt bijna nooit.

(B): Nee, en zeker niet bij spreekrecht en een voeging. Dan kunnen ze niet geweigerd worden.

(I): Het slachtoffer krijgt nu weer meer rechten. De belangenafweging komt anders te liggen tussen de verdachte die beschermd moet worden en een slachtoffer die bij de persoonlijke omstandigheden wil zijn.

(B): Ik leg uit dat op het moment dat de rechtbank de persoonlijke omstandigheden gaat bespreken, een advocaat kan ingrijpen en wil dat de mensen uit de zaal gaan. Daar nemen ze een besluit over. Daar waarschuw ik voor dat het kan dat ze op dat punt weg moeten. Ik leg ook uit waarom. Tot nu toe heb ik er geen last van gehad. Mijn cliënten hebben gezegd dat ze het hebben geaccepteerd.

(I): De voorbereiding vooraf is heel belangrijk. Sommige slachtoffers weten precies hun rechten, maar dat is soms ook anders.

(B): Als de juridisch medewerkers erbij betrokken zijn, wordt er echt veel op dat terrein gedaan. Als ik een gesprek heb met een cliënt over een slachtofferverklaring, is het eerste kwartier/half uur uitleg over de procedure. Hoe gaat het lopen? Dat doe ik nog heel bewust op dat moment, omdat ik daarmee een rust creër. Mensen zijn dan aan mij gewend en aan de omgeving, ze kennen mijn stem. Daarna ga ik nog wat vragen stellen. Die kunnen nogal ingrijpen. Ik vind dat een slachtoffer het verdient om echt die dingen te vertellen die belangrijk zijn voor het slachtoffer. Dat kan nogal wat emotie opleveren. Dan is het makkelijker om die dingen te vertellen. Als cliënten nog een afspraak plannen met een officier, willen ze vaak weten hoe het er op de zitting aan toe gaat. Dat kan ik ze ook vertellen. Dat is zonde van die dure tijd van een officier. Ik kan dat net zo goed vertellen

en dat maakt het mij ook makkelijker. Als mensen echt weten hoe de procedure in elkaar zit, dan kun je er bijna zeker van zijn dat ze via ons of via een advocaat zijn gekomen.

(I): Is het beleid over het nieuwe spreekrecht op landelijk niveau bepaald?

(B): Ja, daar mag je wel vanuit gaan. Maar het blijven natuurlijk wel mensen. Dat geldt voor iedereen. We volgen dezelfde richtlijnen. In de gesprekken kan het altijd wel iets anders uitpakken.

(I): De rechters merken dat bijna niemand zich over het bewijs uitlaat. U zegt dat jullie adviseren om het bij de gevolgen te houden, dan komt het toch weer bij elkaar.

(B): Mensen mogen iets, maar heeft het nu echt zin? En hoeveel risico loop je? Als je dat uitlegt, dan snappen mensen dat. Ik vind het een populistische wet.

(I): Het heeft voor slachtoffers dus niet veel meerwaarde?

(B): Nee. Ik spreek altijd over het kader. Het draait om de vragen of het feit een misdrijf is en of degene die er zit de dader is. Meestal is 1 van de 2 vragen snel beantwoord. Neem het proces Wilders. Dat Wilders de dader is, is overduidelijk. Maar is het nu een misdrijf? We kunnen vinden wat we ervan vinden, maar daarmee verander ik het niet. Ik heb er een hekel aan om te horen dat er verwachtingen worden geschept door bijvoorbeeld advocaten of politiemensen. In de trant van: 'als iemand daar geen flinke straf voor krijgt, dan weet ik het ook niet'. De rechters nemen een besluit, of je het ermee eens bent of niet. Ik geef mijn mening er ook nooit over. Ik zal nooit vragen of slachtoffers het een terechte uitspraak vinden. Ik zal altijd vragen of ze vinden dat hun zaak serieus is behandeld. Dat is de meest interessante vraag. Je kunt iets beoordelen op zijn eindresultaat of op de weg ernaar toe. Als je iets beoordeelt op het eindresultaat, is er altijd plaats voor teleurstelling. Maar is het nu echt serieus bekeken? Dat is veel interessanter.

(I): Is de straf voor een slachtoffer nooit hoog genoeg?

(B): Dat is een misvatting. Dat is niet mijn ervaring. Er zijn een heleboel slachtoffers die willen dat hij schuldig wordt bevonden. Ze willen alleen erkenning van het feit dat het niet had mogen gebeuren. Ik hoor dan vaker terug: 'als iemand een straf krijgt en hij verbetert daardoor niet, dan is wat mij overkomen voor de volle 100% zinloos geweest'. Anders kunnen mensen er nog mee leven dat het hun overkomen is, maar het anderen niet meer overkomt. Men wordt op de juiste manier gecorrigeerd. De gedachte dat mensen de straf altijd te laag vinden, ondersteun ik niet. Dat is niet mijn ervaring. Mensen willen dat ze geholpen worden en dat daders de kliniek ingaan voor een gedragsverandering. Ze weten dat de cel niks brengt. Er is inderdaad ook een moment dat ze zeggen: 'wij hebben levenslang en die ander komt er met 5 jaar vanaf'. Daar zeggen ze niet mee dat die ander ook levenslang moet hebben. Want wat is daar de zin van? We hebben met z'n alle afgesproken dat we op deze manier omgaan met straffen. Ik probeer wel misverstanden weg te halen. Eén van de misverstanden is dat Nederland heel laag straft. Ik zeg dan dat Nederland een land is wat vermoedelijk netto het hoogste straf. Het is vaak onwetendheid waarop mensen hun oordeel vellen. Dat vind ik jammer.

Bijlage 11 Interview met mr. B. Prenger

Informed consent

Dit interview maakt deel uit van mijn scriptie. In mijn scriptie onderzoek ik de vraag hoe de uitbreiding van het spreekrecht van het slachtoffer en de aanwezigheid van het slachtoffer bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting, zich verhouden tot de rechten en de bescherming van een minderjarige verdachte die hem enerzijds vanuit nationale wetgeving en anderzijds vanuit internationale verdragen worden geboden.

De geschatte tijdsduur van dit interview is ongeveer 30 minuten. Met uw instemming wordt het gesprek opgenomen. De verkregen data wordt op papier uitgewerkt en als bijlage bij dit onderzoek opgenomen. Indien u dit wenst, wordt de uitwerking van de opname ter controle aan uw voorgelegd.

De scriptie wordt op de HBO-kennisbank gepubliceerd indien het stuk wordt beoordeeld met een 7 of hoger. Het onderzoek en de bijlage zijn dan in principe voor iedereen toegankelijk. Indien u anoniem wilt blijven, kan daar rekening mee worden gehouden.

Toestemming:

- Interview opnemen:
- Uitwerking van het gesprek ter controle voorleggen:
- Het interview mag in de bijlage worden gepubliceerd:

Datum:

12 dec 2016

Handtekening:

Voor vragen, neem gerust contact op met Suzanne Janssen via:
S.G.C.Janssen@rechtspraak.nl of telefonisch via 0646458939.

Gegevens respondent:

Naam: mr. B. Prenger

Functie: Jeugdrechter, Rechtbank Zeeland-West-Brabant

Interview gehouden op dinsdag 14 december 2016 om 09.30 uur, locatie: Rechtbank Zeeland-West-Brabant te Breda

1 Interviewer (I): Vindt u dat het ‘onbeperkte spreekrecht’ op gespannen voet staat met de rechten en de bescherming die een minderjarige vanuit nationale wetgeving en internationale verdragen wordt geboden?

Mr. B. Prenger (P): Ja, dat hangt ook gedeeltelijk samen met de aanwezigheid van een slachtoffer. Je gaat tijdens zo’n jeugdstrafzitting op een bepaalde manier met zo’n jeugdige verdachte om. Je pakt het pedagogisch aan. Er hangt een hele andere sfeer en je benaderd zo’n jongen of meisje op een andere manier dan dat je een volwassen verdachte benaderd. Alle professionele procespartijen die weten ook dat je dat op die manier moet doen.

Slachtoffers die hun spreekrecht gebruiken, die weten dat niet. Die hebben daar ook geen boodschap aan. Ze willen op hun eigen manier vertellen wat ze nodig vinden dat verteld moet worden. Je kunt dan als rechter ingrijpen, maar vaak is het dan al gebeurd. De meeste slachtoffers zullen daar net buiten blijven, maar ze zullen een minderjarige verdachte op een andere manier benaderen dan de professionele partijen dat zullen doen. Vroeger was dat een minder groot probleem, omdat ze alleen over zichzelf konden praten. Nu mogen ze bijna alles zeggen wat ze willen. Ik vind dat dat wel op gespannen voet staat met dat pedagogisch karakter wat de jeugdstrafzitting zou moeten hebben en de bescherming die een jeugdige eigenlijk moet krijgen. Doordat slachtoffers nu alles mogen zeggen, is het voor een rechter moeilijker om dat in goede banen te leiden. Ik vind dat de wetgever veel verantwoordelijkheid bij de rechter weglegt.

Daarnaast vind ik dat een slachtoffer nu zomaar iets mag roepen op gespannen voet staat met de onschuldpresumptie. Het hele strafproces is opgebouwd rondom de onschuldpresumptie. Als rechter moet je iemand op die manier tegenmoet treden. Het is heel raar als er iemand op de zitting van alles mag roepen, in aanwezigheid van de rechter. Die kan daardoor beïnvloed worden. Misschien is dat iets waar wij mee moeten leren omgaan.

(I): Was het beter geweest als er een aparte bepaling voor het jeugdstrafrecht was opgenomen?

(P): Ja, of als er een uitzondering was opgenomen in het artikel.

2 (I): Heeft u het onbeperkte spreekrecht in de praktijk al meegemaakt?

(P): Nee. Mijn ervaring onder het oude recht is wel dat er gebruik werd gemaakt van het spreekrecht en je daar vaak mensen moest bijsturen. Ze vertelden dan meer dan over de gevolgen. Dan zat je op een twijfelpunt als ze er eigenlijk overheen gingen. Ze gingen er dan niet heel veel overheen, ze waren kennelijk goed geïnstrueerd. De vraag is dan of je wel of niet gaat ingrijpen. Er leek wel een soort behoefte te zijn om meer te mogen zeggen. Het zal heel erg van de casus afhankelijk zijn.

(I): Slachtofferhulp Nederland heeft hier nu wel bepaalde regels voor opgesteld.

(P): Die regels zijn intern opgesteld. Er zijn ook mensen die door de emoties en de zenuwen gewoon wat doen en zich niet houden aan het draaiboek.

3 (I): Vindt u dat een rechter bij een minderjarige verdachte minder moet toestaan en dus eerder moet ingrijpen als het slachtoffer in zijn spreekrecht te ver gaat?

(P): Ja. Je moet als rechter eerder ingrijpen. Je moet het altijd zien tegen de achtergrond dat het een jeugdstrafzitting is. De ontwikkeling van een verdachte is een van de belangrijkste dingen. Ik vind dat je als voorzitter altijd in je achterhoofd moet hebben hoe dit onderwerp zich verhoudt tot de persoonlijke levenssfeer van een minderjarige verdachte. Die moet altijd gewaarborgd worden. Dat het echt fout gaat, komt niet zo vaak voor.

(I): In de zaak van Nicole van den Hurk noemde haar vader Jos de G: Dit is geen mens, maar een vreselijk wezen. Of mogen we deze ademende vleesmassa, niet de titel mens geven?

4 Wat vindt u hiervan?

(P): Ik had daar misschien ook wel ingegrepen. Je kunt zeggen dat het nette scheldwoorden zijn, maar het zijn wel verwensingen die je uit. Het zijn scheldtirades. Dat levert geen bijdrage. Ik zou het zelf als volgt uitleggen: je mag wel uitleggen wat het met je gedaan heeft en wat deze persoon jou heeft aangedaan heeft. Ik vind niet dat je er bepaalde kwalificaties aan moet geven als: 'ik vind dit..' 'voor mij ben je dat..' Dat zijn verwensingen. Ik zie niet hoe een slachtoffer daarmee geholpen is. Je bent die persoon dan aan het afbranden. Het heeft geen meerwaarde en daarom moet je het ook niet toestaan.

5 (I): Het slachtoffer heeft op grond van artikel 495b lid 1 Sv in beginsel toegang tot een besloten zitting. Wat vindt u hiervan?

(P): Ik vind dat in veel gevallen ervoor gekozen zou moeten worden dat een slachtoffer niet bij de persoonlijke omstandigheden aanwezig is. Eigenlijk zegt de wetgever dat het slachtoffer aanwezig moet zijn bij de persoonlijke omstandigheden, tenzij er bijzondere omstandigheden zijn. Dat vind ik echt in strijd met artikel 40 IVRK, waarin bijna in absolute zin staat dat die persoonlijke levenssfeer geëerbiedigd moet worden. Ik vind de manier waarop het artikel is vorm gegeven, te ruim.

(I): Vraagt u of een verdachte en zijn advocaat problemen hebben met de aanwezigheid van het slachtoffer?

(P): Nee, we laten het nu afhangen van de advocaat van de verdachte. Maakt hij er geen punt van, dan doen wij daar niks mee. Als er bezwaar tegen is, wordt meestal wel toegewezen dat het slachtoffer de zaal moet verlaten bij de persoonlijke omstandigheden. Soms ook bij het requisitoir en het pleidooi. Dat hangt een beetje van de kamer af.

6 (I): Kan deze wetswijziging impliceren dat het slachtoffer nu aanwezig kan zijn bij alle onderdelen van het onderzoek ter terechtzitting van een jeugdstrafzaak?

(P): Nee, maar misschien zou ik nu eerder zeggen dat ze niet bij de persoonlijke omstandigheden mogen zijn, maar wel bij het requisitoir en het pleidooi.

7 (I): Wat vindt u van een openbare behandeling op grond van artikel 495b lid 2 Sv?

(P): Ze hebben deze bepaling natuurlijk in dit artikel opgenomen, omdat ze artikel 6 EVRM in hun achterhoofd hadden. Ik zou bijna geen omstandigheden kunnen bedenken wanneer ik dit zou toepassen. Dit lid wordt bijna nooit toegepast. In de gevallen waarin het wel is gebeurd, stuitte het op hele grote problemen. Zo groot zelfs dat de rechter bepaalde om het weer anders te doen.

Bijlage 12a Datamatrix spreekrecht

Blauw: onafhankelijke respondenten

Geel: respondenten aan de zijde van het slachtoffer

Oranje: respondent aan de zijde van de minderjarige verdachte

Vraag	Hoogleraar, prof. mr. P. Vlaardingerbroek	Jeugdrechter, mr. M. Meeuwisse	Jeugdrechter, mr. B. Prenger	Slachtoffer, N. Vollebregt	Slachtofferhulp, J. Beijer	Letselschade- Advocaat	OvJ, mr. J. Kerkhofs	Advocaat minderjarige verdachte
Vindt u dat een rechter bij een minderjarige minder moet toestaan en dus eerder moet ingrijpen als het slachtoffer in zijn spreekrecht te ver gaat?	Een rechter moet ervoor waken dat het spreekrecht niet ontaard in een enorme heisa, waar het kind alleen maar last van gaat krijgen. Een slachtoffer moet rekening houden met de gevoelens die zijn opmerkingen mogelijk hebben op de jeugdige.	Eigenlijk niet. Je bent er misschien wel iets meer gebrand op dat je niet wilt dat het een soort aanval wordt op de minderjarige.	Ja. Je moet het altijd zien tegen de achtergrond dat het een jeugdstrafzitting is. De ontwikkeling van een verdachte is een van de belangrijkste dingen.	Ik zou hetzelfde zeggen tegen een minderjarige als tegen een meerderjarige.	Nee. Ik denk dat een slachtoffer zich moet bezighouden met wat er is gebeurd. Niet met de scheiding meerder- of minderjarig.	Je moet bij een minderjarige wel oppassen met wat je zegt. Je moet voorzichtig zijn.	Als een slachtoffer te ver gaat moet een rechter altijd ingrijpen. Het maakt niet uit of iemand minder- of meerderjarig is.	Ik denk dat een slachtoffer ook bij een minderjarige op zijn strepen kan gaan staan en kan zeggen dat hij niet wenst afgekapt te worden. Ik denk wel dat een jeugdige zich veilig moet voelen, anders kan ik me voorstellen dat een rechter ingrijpt.
Mag en kan een slachtoffer nu alles tegen een minderjarige verdachte zeggen?	Hij moet niet gaan schelden, hij moet geen feiten of teksten noemen die de jeugdige niet begrijpt. Geen onnodig leed toevoegen.	Nee. Er is een grens. Je mag niet beledigend zijn.	Nee. Ik vind niet dat je er bepaalde kwalificaties aan moet geven als: 'ik vind dit.. of voor mij ben je dat..	Nee. Je moet eerlijk en beschaafd zijn. Ik vind dat je alles mag zeggen wat er voor de zaak toe doet.	Nee. Advies: beperk je nog steeds tot de gevolgen.	Niet schelden, vloeken en beledigen. Ik vind dat je je toch moet beperken tot de gevolgen die het voor jou heeft gehad. Het moet met de zaak te maken hebben.	Niet schofferen en schelden. Je moet bepaalde fatsoensnormen in acht nemen.	Nee. Ik vind dat je niet onnodig grievend mag zijn. Mensen mogen zich niet uitlaten over de persoon van de verdachte.
Uitspraak: 'Dit is geen mens, maar een vreselijk wezen. Of mogen we deze ademende vleesmassa, niet de titel mens geven?	Afschuwelijk, ik zou hier zeggen: 'laten we het netjes houden'.	Dit gaat te ver. Bij een volwassene zou ik het denk ik iets langer laten doorgaan dan bij een minderjarigen.	Dit zijn scheldtirades en verwensingen. Ik zie niet hoe een slachtoffer daarmee geholpen is. Het heeft geen meerwaarde.	Dit kan niet. Ik vind dat deze uitspraak er niet toe doet. Ik snap het wel uit woede.	Ik zou zeggen: probeer het iets algemener te houden. Zoals: de moordenaar van mijn dochter is geen mens... De woorden zijn fors aangezet, maar ik zou dit denk ik nog wel accepteren.	Ik vind dit te ver gaan. Bij minderjarigen al helemaal.	Dit zou absoluut niet tegen een kind mogen worden gezegd. Dit gaat te ver. Er is toch een onderscheid te maken tussen minder- en meerderjarigen.	Ik denk dat het nog kan. Ik vind het een onfrisse opmerking. Op het moment dat het een opeenstapeling wordt, moet het worden afgekapt. Als het bij deze opmerking blijft, zou ik hier geen punt van maken.

Vraag	Hoogleraar, prof mr. P. Vlaardingerbroek	Jeugdrechter, mr. M. Meeuwisse	Jeugdrechter, mr. B. Prenger	Slachtoffer, N. Vollebregt	Slachtofferhulp, J. Beijer	Letselschade- Advocaat	Ovj, mr. J. Kerkhofs	Advocaat minderjarige verdachte
Conclusie: Staat het 'onbeperkte spreekrecht' op gespannen voet met rechten en bescherming van een minderjarige?	Nee. Een jeugdige heeft er ook recht op om te weten wat het slachtoffer ervan vindt. Dat is goed voor de jeugdige om dat te horen.	Nee.	Ja. Slachtoffers zullen een minderjarige verdachte op een andere manier benaderen. Ik vind dat het op gespannen voet staat met het pedagogische karakter wat de jeugdstrafzitting zou moeten hebben.	/	Nee.	Nee. Bij minderjarigen heb je te maken met een opvoedkundig karakter. Je kan heel duidelijk laten weten wat de gevolgen voor jou als slachtoffer zijn en wat iemand heeft aangericht. Ik denk dat minderjarigen dat vaak niet inzien.	Nee.	Nee. Het kan goed zijn voor een jeugdige om te horen wat het met een slachtoffer gedaan heeft. Er kan dan een kwartje vallen dat het niet alleen om hemzelf gaat, maar dat er ook iemand is die veel leed heeft ondervonden.

Bijlage 12b Datamatrix aanwezigheid van slachtoffers bij jeugdstrafzittingen

Vraag	Hoogleraar, prof mr. P. Vlaardingerbroek	Jeugdrechter, mr. M. Meeuwisse	Jeugdrechter, mr. B. Prenger	Slachtoffer, N. Vollebregt	Slachtofferhulp, J. Beijer	Letselschade- advocaat	Ovj, mr. J. Kerkhofs	Advocaat minderjarige verdachte
Conclusie: Mag een slachtoffer aanwezig zijn bij de bespreking van de persoonlijke omstandigheden?	Nee. Ik vind dat de rechter in elke zaak moet vragen aan de jeugdige en zijn ouders of er bezwaar tegen is als het slachtoffer hierbij aanwezig is. De persoonlijke omstandigheden gaan een slachtoffer zelf niets aan.	Als een advocaat het aankaart, dan trekken we ons terug. Het is een aparte beslissing. Het is het belang van de een om het hele strafproces bij te wonen, tegen het belang van de privacy van de minderjarige. De rapportages gaan soms heel ver.	Op grond van de wet wel. Ik vind dat wel in strijd met artikel 40 IVRK, waarin bijna in absolute zin staat dat de persoonlijke levenssfeer geëerbiedigd moet worden. Ik vind zelf dat in veel gevallen ervoor gekozen zou moeten worden dat een slachtoffer daar niet bij aanwezig is.	Ik zou zelf een uitzondering maken bij iemand met een beperking.	Mijn cliënten accepteren het als ze de zaal uit moeten.	Ja. Het is voor slachtoffers belangrijk dat ze de hele gang van zaken kunnen volgen en dat ze weten met wie ze te maken hebben. Vaak is het ook nodig om uit te leggen waarom iemand een bepaalde straf krijgt en begrip te krijgen voor de verdachte.	In sommige gevallen niet. Het recht van het slachtoffer om bij de feitenbehandeling aanwezig te zijn weegt zwaarder, op enig moment heb je bij de persoonlijke omstandigheden een kantelpunt. Het belang van de minderjarige verdachte weegt dan zwaarder. Dit ligt wel bij de advocaat van de minderjarige.	Als mijn cliënt zich daar zorgen over maakt niet. Hoe jonger het kind, hoe meer het kind beschermd moet worden. Als advocaat kijk je of je cliënt nog onbevungen antwoord kan geven en zijn persoonlijke omstandigheden kan toelichten.